YAKIN\DQGU ÜNİVERSİTESİ

FEN VE S0SYA.~[i.I3İl..İMLER ENSTİTÜSÜ

Türk --<Yunij~ ye Kıbrıs Türk.. ~·i~P5: Rum Toplumları Arasındaki İlişkilE!fçiE!t"t'azılBasının Rolü

Pembe Özocak

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışı;nanı:Doç.Dr. Hülya Nutku

Gazetecilik Bölümü

Lefkoşa - 2002.

Pembe ®zOcak:Türk• Yunan ve Kıbrıs Türk- Kıbrıs Rum Toplumları Arasındaki İlişkilerde Yazılı Basının Rolü

Fen ve Sosyal Bilimler E=rıstitüsü Müdürü

Prof. Dr. Fakhreddihi+Mamedov

Tez 1.7104.2002 Tarihinde Aşağıdf~i<Juri Üyeleri Tarafından ®y Birliği/0.y-ço.kl.t~H~·I:I~ İ.IE! Kabul Edilmiştir

Juri Üyeleri:

Prof.Dr. Levent Köker, Dekan, Yakın Doğu Üniversitesi, İletişim Fakültesi

Doç.Dr.Hülya Nutku,Yakın. Poğu üni.yefşitE!şi, İletişim Fakültesi

Yrd.Doç.

TÜRI(7i·YilJNAN VE KIBRIS TÜRK - KIBRIS RUM TOPLUMLARI ARASINDAKİ. İLİŞKİLERDE YAZILI BASININ ROLÜ

TEZ ÖZETİ

Basının, Türk-Yunan ve Kıbrıs Tfuki.i,K.ıbrısRum toplumları arasındaki Hişkilerdeki rol.ü esas alınarak hazırlanan pıı/y:~lışmada,özellikle Rum basınının ~endine göre "'U1usal Menfaatler" olar~\ taıımladığı tarihsel gelişmeleri çarptırma konusunda ne denli bir gayret\iç~risinde olduğu ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmada, gazeteciliğin 17. Yü~ıldarıi beri matbu olarak habercilik niteliğinde kamuoyunun hizmetine,. ..şll.nuıBş~~an başlayarak, çağımızda gelişmekte olan medya anlayışına, ?eği11Hıniş ye 13,09'tü>yıııarın sonlarında yayın hayatına geçirilen Kıbrıs, Türk ve<,Rum ga.zeteciliğinin ne denli bir yayıncılık anlayışı içerisinde olduğunun gözler önüne·serilmeye çalışılmıştır.

Buna göre:

I. Medyanın Doğuşu ve Gelişimi,
2. Medya ve Siyaset,
3. Kıbrıs Adasında Kıbrıs Türk Basınının Doğuşu ve Gelişimi,
4. Kıbrıs Adasında Kıbrıs Rum Basını.11\J)oğuşve Gelişimi,
5. Türk ve Rum Basınlarında Öteki T9plllm İmajı,
6. Güpürp-üzde,.~ıprrs TüfK.,".'e .~PDŞ/1.Z.l.llTI Basınlarında Öteki Toplum İmajı agcl. başlı~lc1.rı ile kcınu.ii;ıç~lern.~ye alınmıştır.

Bu çalışma dengelerin düğümlendiği Kıbrıs'ta hizmet veren medya olgusuna bir nebzecik· ışık tutulması bakımından yardımcı olunabileceği düşüncesi ile hazırlanmış bir yüksek lisans tezidir.

Avrupa ile Asya'nıı1 sın,rn ı~lllllıı ,poktasındaki Akdeniz körfezinin\ son karakolu niteliğindeki Kıbrıs'ın, stratejik açıdan önemi elbette oldukça büyüktür.

Bu bakımdan, Kıbrıs'ta yaşayan halkların nüfuslarının korunması açısı~d~n .c onların ... bu vatan üzerindeki hak ve çıkarlarının önemsetilip be.nimsetilrrıesi gibi çok önemli bu görev birinci derecede basına düşmektedir.

Bu duruında, menfaatlerin çakıştığı Kıbrıs'ta hiç şüphesiz propaganda mekanizmalarının kümeleşip odaklaşması da· kaçınılmazdır.Medyanın ise bundan nasibini almaması söz konusu değildir.

Bu doğrultuda yapılan bu çalışmada da yer verildiği gibi, "Büyük Yunanistan'ın Oluşturulması" gibi daha ilkokul" sıralarında başlayan ütopyacı

yaklaşımın etkileri medyaya yansırsa, medyanın tarafsızlık ve kamuoyu yararına hizmet anlayışını ne denli sürdürebileceği elbette tartışma konusu olabilmektedir.

Bu bakımdan gerek iç, gerekse de dış kamuoyu oluşturulması bakımından, Kıbrıs'ta hizmet veren yazılı, sözel ve görsel medyanın hizmet ciddiyeti daha fazla önem arzetmektedir.

Günümüzde "4. Güç" olarak tanmlanan-medyamn menfaatler doğrultusunda yönlendirilmeleri elbette kaçınılmazdir.

Diğer ülkelere göre, yabancı ülkeletih< de menfaatlerinin söz konusu olduğu Kıbrıs'ta tarafsız bir medyadan söz/etri:ıek çok güçtür.

Bir yandan "egemen İngiliz Üsleti" şartı konulurken, öbür yandan Bağımsız Kıbrıs Cumhuriyeti'nden söz etnıefü/.siyasive diplomatik bir .çelişkidir.

Diğer taraftan, tarihin hiçbir dörı.~~.ind~ Yunan idaresine girmemiş olan Kıbrıs'ta, Yunanistan egemenliğinden sö:z. edilmesi elbette doğru olmaz.

Ancak böylesi tarihi ve siyas~+j\ gerçekler karşısında bile "Ulusal Menfaatler" peşinde koşan bir Kıbrıs<Rum. medyasının inandırıcılık niteliğini iyice düşünmek gerekmektedir.

Sonuç itibarıyla, yapılan bu çalışma ile elde edilen veriler bizleri Kıbrıs'ta faaliyet gösteren Rum medyasının gerektiği biçimde tarafsız olamayacağı sonucuna götürmektedir.

Kısaca özetlenecek olursa:

BİRİNCİ BÖLÜM

I. MEDYANIN DOGUŞU VE GELİŞİMİ
   1. Medya'nın Etkileri ve İşlevleri
   2. Medya'nın Tarafsızlığı
II. MEDYA VE SİYASET
   1. Savaş Dönemlerinde Medya
   2. Barış Dönemlerinde Medya

İKİNCİ BÖLÜM

I.KIBRIS ADASINDA KIBRIS'fÜRK BASININININDOGUŞUVE GELİŞİMİ
1. Adanın İngilizlere Geçtiği 1878Döneminde Kıbns'ta Türk Basını
   1.1. 1800'lü Yılların Sonlarında Yayımlanan Türkçe Gazeteler
   1.2. 1900'lü Yıllarda Çıkarılan Türkçe Gazeteler
2. 1974 Barış Harekatından Günümüze Kıbrıs Türk Basını
   2.1. Barış Harekatı Öncesi Kıbrıs Türk Basını
   2.2. Barış Harekatı Sonrası Kıbrıs Türk Basını
   2.3. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Basın
II.KIBRIS ADASINDA KIBRIS RUM BASININININ DOGUŞU VE GELİŞİMİ
1. Adanın İngilizlere Geçtiği 1878 Döneminde Kıbrıs'ta Rum Basını

1.1 1800'lü Yılların Ş()lll~ında Yayımlanan Rumca Gazeteler
1.2 o1900'.lüY ıllarda Ç)k~_ı-ıl~n Rumca. Gazeteh~r
2. 1974 Barış Harekatınqa,11 Günümüze Kıbrıs Rum Basını
2.L. Barış Harekatı önsesi Kıbr,ıs Rum Basını
2.2. Barış.Harekatı Sonrası Kıbrıs Rum.Basını
2.3.Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nde Basiii

ÜÇÜNCÜ BQtpM

I. TÜRK VE YUNAN BASINLARINDA "ÖTEKİ"TOPLUM İMAJI
1. Türkiye Qazeteferinde Yunanistan İınajı~B!+9 Dönemi
1. 1, Deprein Öncesi Dönemde Türkiye ;M~g)",sında Yunanistan
1.2. Depre11.1Şonrası Dönemde Türkiyy;My~lf~sında Yunanisan
2. Yunanist~.pazetelerinde Türkiye İın~jJ™·H!+H.pönemi
2.1 Deprein Öncesi Yunanistan Med)',~rıH~.f1Jlirltiye
2.2. Deprem Sonrası Yunanistan Medyas111c.lıl'fürkiye

II. KIBRIS TÜRK VE KIBRIS RUM BASINLARINDA "ÖTEKİ" TOPLUM İMAJI
I. Rum Basınının İçyüzü ve Birkaç Örnek
2. 1955-74 Dönemlerinde Yaşanmış Gerçekler ve Rum ve Kıbrıs Türk Basınında Yansıtılan Haberlerden Bazı Örnekler

III. GÜNÜMÜZDE KIBRIS TÜRK VE KIBRIS. RUM BASINLARINDA "ÖTEKİ" TOPLUM İMAJI
1. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Basınında Rum İmajı
1.1. 1999 Yılında Depr~p.lerle Başlayan Türk-Yunan Yakınlaşması Öncesi Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Basınında Rum İmajı
1.2. Türk-Yunan Yakınlaşması Sonrası. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Basınında Rum İmajı
2. Güney Kıbrıs Rum Yönetimi Basıl1ın.d'1.Tiı~Klmajı
2.1. 1999 Yılında. D~pr.~ınle l:3~şJ~ya.n Jiif~r~Hrc111 Yakınlaşması Qnceşf Qi.iµey Kıbrıs. Rpw.Y9,ne]tp.i·J.~·.cı~ıHIHR~;r.Br~,ıJ~p.jı
2.2. Türk-Yunan Yakı11laşınas1S0nra~1 Gi.illey Kıbrıs Rum YönetiıniBa.sınında Türk İınajı

başlıkları çerçevesinde konular ele alınmıştır.

Birinci bölümde, "Medyanın Doğuşu ve Gelişimi" başlığı altında medyanın doğuşu ve gelişimi aplatılmış, medyanın işlevlerine değinilmiştir. Medyanın ilk işlevi dünyadan, dünyamızdan haber vermektir.' !kinci işlevi ise tart:ışnıa gündemimizin bizi, hepimizi ilgilendiren sorunlara yönelik düşünce üretimi ortamının oluşumuna yardımcı olmak, bu konuda aracı rolü üstlenmektir.

Basın kavramı geliştikçe bütün. ülkelerde iktidarlar, verilen imtiyazların her q.p.' geri alınabileceği ~orkusu ve sansür baskısıyla yeni doğmakta o.l'l.ll basma.•mutlak itaat, fikrini aşılamıştı.

"Medyanın Etkileri ve İşlevleri" başlığı ile ele alınaı bölümde ise, medyanın sosyal açıdan gittikçe önem kazanması ve yaygınlaşmasının altında yatan nedenlere yer verilmiştir. Toplumda potansiyel etki, güç ve yenilik kaynağı olması, ılusal ve uluslararası kamu yaşamındaki birçok konunun basında yer alması, sosyal gerçeklerin tarih ve imajlarının basın tarafındaı kamuoyuna duyuru'ınası bu nedenler arasında yer almaktadır.

Medyanın işlevlerine 'gelince ise, medyanın en temel işlevi karmaşık modern toplumlarda toplum üyelerine kendi deneyimleri dışında kalaı dünyaıın olgu ve olaylarının bilgi ve deneyimini aktarmasıdır. Medyaıın işlevleri ile ilgili olarak UNESCO'nun McBridge raporuml. df yer verilmiştir. Bu rapora göre medya~nın üstlendiği işlevler sekiz ana b~şrı~ altında toplaıımıştır. Etkileri ve işlevleri dışında medyaıın ayrıca siyasi. gücü ee vardır. Bu siyasi güç özelllikle iktidardaki yönetimler için büyük önel11. arz~tmektedir. Evrensel bir kültür oluşınası ve insanların çoğu zamaı farkı~ga>9l111.aksızınbu kültürün bir parçası hal.l.le gelmeleri, öte yandan yeni kavram- .*vei* değerlerin yerli kültüre eklenmesi de medyanın etkileri arasındadır.

"Medyanın Tarafsızlığı". başlı;ı;>ne \Terilen bölümde de medyanın yasama, yürütme ve yargı güçlerinin <yamnd.a onları denetleyip, dengeleyen dördüncü bir erk olduğu yönündeki ya.k.l~şımı11. Illed.y~ın. tarafsızlığı "mit"ini üretmesi yaklaşımı ile medyanın tarafsızlığı konusu ele alınnıştır.

"Medya Ve Siyaset", "Savaş Dönemlerinde Medya" ve "Barış Dönemlerinde Medya" başlıkları altında ise Körfez Savaşı ve Türkiye ve Yunanistaı arasında yaşanan Kardak Kayalıkları krizi örnekleri verilerek medyaıın siyaset ve toplumlar arasındaki ilişkilerde oynadığı rol aılatılmaya çalışılmıştır.

Ikinci bölümde Kıbrıs adasında Kıbrıs Türk ve Kıbrıs Rum basınlarının doğuşu ve izledikleri gelişme seyri ayrıntıları ile ele alınmıştır. Yapılaı incelemede Kıbrıs'ta yaşayan iki halkın siyasi istikrar eksikliği ve kendi düşüncelerini, kendi kavgalarını dünya kamuoyuna duyurmak ve propagandalarını yaymak amacıyla basın kavraınına asılına ihtiyacı duydukları görülmüştür.

Rum basınının doğmasının nedeninde Büyük Yunanistaı'ı kurma ülküsü yatmaktadır. Kıbrıs Türk basını ise Rum basınına bir tepki olarak doğmuştur.

Üçüncü bölümün "Türk ve Yunan Basınlarında 'Öteki' Toplum İmajı" başlıklı birinci bölümünde öncelikle 1. ve 2. Dünya Savaşlarının ardındaı bir propaganda aracı olarak kullaıılmaya başlanan basının devletlerin dış politikalarının yürütülmesinde kamuoyunu uygun biçimde oluşturma ve dış politikada gerçekleştirilmek istenen konularda kamuoyunun desteğinin elde edilmesinde oynadığı rol ele alınmış, konunun devamında ise örneklerle basının Türk – Yunan ilişkilerinde oynadığı rol incelenmiştir.

Bu bölümde ayrıca Türkiye ve Yunaıistaı basınlarında deprem öncesi ve deprem sonrası karşı toplum imajı gazete başlıklarına yer verilerek ele alınmıştır. Yapılan incelemede Yunanistaı medyasının Türk medyasına oranla daha saldırgan ve daha düşmanca bir tavır içerisinde olduğu ve "Ulusal

menfaatlerinden" hiçbir taviz vermeden menfaatlerini ön planda tutmaya devam ettikleri görülmüştür.

"Kıbrıs Türk ve Kıbrıs Rum Basınlarında 'Öteki' toplum İmajı" başlıklı ikinci bölümde de Kıbrıs Türk ve Kıbrıs Rum basınında yer alan haber örnekleri ile basının iki toplum arasındaki rolü ele alınmıştır.

Kısaca özetle¥n.e.cek. o_lursak! Kı?rıs.<gibi ~r~.ta. ~ki topl~un .an~:'a~anları, toplumsal çıkarlar, eğitimdeki çarpık zıhnıyetle yetıştırılen ve sureklı Turkiye ve Türklüğün hedef <algıdığı bir eğitim şiştem,L içerisinde yetişen Rum - Yunan toplumu karşısında; 1878 yılında Adanı~. i~şi.1J7re')'e kiralanması, 1923'te Loz~ andlaşması ile de adanın tamamen' İngiltere'ye bırakılmış olması, Kıbrıs Türk~nün bıı.r.döı:ıemlerde yaşamış olduğu jlcilemli yaşam tarzı, Ortadoğu gibi enerji kaynaklf[ının merkezi durumunda. ~IM~M ~~deni ile birçok güçlü devi.etin bu kontrol merkezini elinde tutması için> her çareye başvurduğu ortamda KAMUOYU oluşumunda birinci dereceğ~> ö:n,egı.li rolü oları basının ne denli tarafsız olabileçsği elbette düşündürüc~clBfC

Bu bakımdan bu çalışma ile 1§.J.prıS'faki basının rolünün elde edilen verilere göre yansıtılması amaç edinilmiştif.

Pembe Özocak

ÖNSÖZ

Medya, hükümetler devletlerarası ilişkilerin sadece yazılı basıa aracılığı ile düzenlendiği dönemi. çok gerilerde bırakarak, yazılı basının sadece iç, kısmen de dış düzenlemelerde kullanılmaya başlandığı çağımızda, elektronik sanayi v görselrbasın saıiayinin gelişmesLile globalleşen dünyamızda devletler ve millitlerarastfçkabetin önem kazanmasıyla. ses ve ışık hızı ile yaşadığırmz dünyada hatta µ:zay dünyasında toplum, ınillet, devlet egemenlikleri açısından oldukçı.ı önemli pir yere- ulaşmıştır.

Yerel yönetimlerin kendi egemenliklerinin sürdürülmesine paralel olarak, uluslararası ilişkilerde kamuoyu oluşturulmasındaki ihtiyaç toplu iletişim merkezlerinin önemini birkez daha arttırırken, bu gücün denetim altına alınması da ayrı bir mesele olarak karşımız çıkar.

Geçmişte sadece yerel yönetimlerin insiyatifinde olan medya bugın uluslararası ilişkilerde en önemli yönlendirici bir baskı unsuru olma]ı sürdürınektedir.

Türk - Yunan ve Kıbrıs Türk - Kıbrıs Rum toplumları arasındaki ilişkilerdeki rolü esas alınarak hazırlanan bu. çalışmada Kıbrıs'taki Türk ve Rum basınılarüida yaşanan gelişmelerin tek taraflı \ola.rak 'çarpıtılmış yönleri ortaya konmaya çalışılmıştır.

Özellikle Rum basınınır; kendine göre "Ulusal Menfaatler" olarak tanımladığı tarihsel gelişmeleri çarpıtma konusunda ne denli bir gayret içerisinde olduğunu yapılan bu çalışmada görmek mümkündür.

OCAK 2002 **Pembe ÖZOCAK**

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ..... 1

BİRİNCİ BÖLÜM

I. MEDYANIN DOĞUŞU VE GELİŞİMİ..... 3
1. Medya'nın Etkileri ve İşlevleri 6
2. Medya'nın Tarafsızlığı..... 9
II. MEDYA VE SİYASET..... 12
1. Savaş Dönemlerinde Medya 13
2. Barış Dönemlerinde Medya 17

İKİNCİ BÖLÜM

I.KIBRIS ADASINDA KIBRIS TÜRK BASININININ DOGUŞU VE GELİŞİMİ. 19
1. Adanın İngilizlere Geçtiği 1878 Döneminde Kıbns'ta Türk Basını. 20
1.1. 1800'lü Yılların Sonlarında Yayımlanan Türkçe Gazeteler 22
1.2. 1900'lü Yıllarda Çıkarılan Türkçe Gazeteler. 23
2. 1974 Barış Harekatından Günümüze Kıbrıs Türk Basını. 27
2.1. Barış Harekatı Öncesi Kıbrıs Türk Basını 27
2.2. Barış Harekatı Sonrası Kıbrıs Türk Basını. 29
2.3.Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Basın 30
II.KIBRIS ADASINDA KIBRIS RUM BASININININ DOGUŞU VE GELİŞİMİ 32
1. Adanın İngilizlere Geçtiği 1878 DönemindeKıbns'ta Rum Basını. 32
1.1. 1800'lü Yılların Sonlarında Yayımlanan Rumca Gazeteler. 32
.2.1900'lü Yıllarda Çıkarılan Rumca Gazeteler 33
2. 1974 Barış Harekatından GünümüzeKıbrıs Rum Basını .35
2.1. Barış Harekatı Öncesi Kıbrıs Rum Basını 35
2.2 Barış Harekatı Sonrası Kıbrıs Rum Basını..... 36
2.3.Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nde Basın 37

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

I. TÜRK VE YUNAN BASINLARINDA "ÖTEKİ" TOPLUMİMAJI..39
1. Türkiye Gazetelerinde Yunanistan İmajının İki Dönemi. .43
1.1. Deprem Öncesi Dönemde Türkiye Medyasında Yunanistan .45
1.2. Deprem Sonrası Dönemde Türkiye Medyasında Yunanisan .46
2. Yunanistan Gazetelerinde Türkiye İmajının İki Dönemi .47
2.1. Deprem Öncesi Yunanistan Medyasında Türkiye .47
2.2. Deprem Sonrası Yunanistan Medyasında Türkiye .49

II. KIBRIS TÜRK VE KIBRIS RUM BASINLARINDA "ÖTEKİ" TOPLUM İMAJI 52
1. Rum Basınıll.ın İçyüzü ve Birkaç Örnek 53
2. 1955-74 Dqı:ıemlerinde Yaşanmış Gerçekler ve Rum ve Kıbrıs Türk Basınında Yansıtılan Haberlerden Bazı Örnekler 55

III. GÜNÜMÜZDE KIBRIS TÜR.K VE KIBRIS RUM BASINLARINDA "ÖTEKİ" TOPLUMİMAJI. 61
1. Kuzey ~prW Türk Cumhuriyeti Bası!ll~~~~~ İmajı. 61
1.1. 199QiYılında Depremlerle Başlayan Türk-Yunan Yakınlaşması Öncesi ⅃~µz:ey<Kıbrıs Türk Cumhuriyeti.Bc1.sınıı:ıda.Rumİmajı 61
1.2. Tı;tir'~-')!""µrı.an Yakınlaşması Spflfa~ı Kı.ızçy Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Basınında Rum İmajı. ; 62
2. Güney Kıbrıs Rum Yönetimi BasınındaTürktınajı. 63
2.1. 1999 Yılında Depremle Başlaya1,1)Jw~-;ı:'\ına1,1Y akınlaşması Öncesi Güney Kıbrıs Rum Yönetimi Basının4~/~ürkJ111ajJ, 63
2.2YTürk-Yunan Yakınlaşması Sonr~rQüney ~l?rıtRum Yönetimi Basınında Ti.irk İmajı. 64

SONUÇ..... 67
KAYNAKÇA..... _69

GİRİŞ

Sadece önemli olayların halka duyurulması şeklinde. başlayan gazetecilik, 17. Yüzyıldan beri matbu olarak habercilik niteliğinde kamuoyuna yön verme şeklinde işlevine başlarken, radyo, televizyon ' ve günümüz çağında internet aracılığıyla kıtalar arasındaki kitlelerin·.: .bilinçlendirilmesi şeklinde işlevini sürdürmektedir.

Başl@gıçta,..):ıaberdar etme niteliğinde kullanılmaya başlanan medya, günümüzd~ yerini. kendi iç dinamiklerine yöll vermesinin yanısıra toplumlar ve devletler arasındaki çıkarların korunması için kullanılmaya başlanan bir araca bırakmıştır.

Meseleye gerek Türk ~ Yunaıı ifiş~ilfü\Ve)'a Kıbrıs'ta yaşamakta olan Türk ve Rum halklarının kendi..yarlt~irı111(,~iirgw·111ek,<için bir çıkar veya korunma aracı olduğu açısından .b~ı~ıwsr:.: &e.re.~~f/tge,/~ı~rıs.H:zgiBqek~11di çıkarları olan diğer ülkelerin menfaatleri açısınqw-ı baj(tığımı,fy ?;ı:p111111> medyaμın ne denli tarafsız. olabileceği sorusu ciddi bir biçimde karşımıza çıkmaktadır.

1571'de Kıbrıs'ın Osmanlı Türk İdaresine girişini müteakip Kıbns'ta yayın hayatına başlayan gazeteciliğin, Türk ve Rum toplumları arasındaki çıkar ilişkilerinin gelişmesine paralel olarak yaygınlaşmaya başladığı gözlemlenmektedir.

1821'de Yunanistarı'ın oluşumu, giderek sınırlarını genişletmesi, hatta 1919'daki Yunanistan'ın Küçük Asya macerası gibi olayların Kıbrıs Rum basınında tamamen bir ulusalcılık felsefesi içerisinde ele alındığını görmek mümkündür.

1923 yılında Kıbrıs'ın tamamen İngiltere'ye bırakılması, Kıbrıs'ın Yunanistan'a ilhakı konusunda 1919-22 yılları arasında moralleri bozulan Rumların yeniden ümitlerinin yeşermesine neden oldu.

1955'te EOKA tedhiş örgütünün kurulması, 1959 Zürih - Londra Andlaşmaları, 1960 Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kuruluşu, 1963 Rumların Türkleri bir gecede yok etme planları, 21 Aralık 1963 Kanlı Noel olaylan, 1964 - 67 Erenköy saldırıları ve 1974 Barış Harekatı ve sonrası.

Tarihten kısa kesitler verilerek ortaya konmak istenen mesele, Kıbrıs'ta Rum basınının oluşumundaki gerçek amacından ne denli saptırıldığını ortaya koymaktadır.

Temel amacı olup bitenden haberdar olunmasını sağlamak olan medyanın günümüz dünyasında insanlık yararına kullanılması oldukça önemlidir.

Medyanın tarihi gerçekler. saptırılarak sadece kendi siyasi emel ve amaçları için kullanılması doğru değildir.

Kıbrıs'taki Türk ve Rum basın örneğine baktığımız zaman, Yunanistan'ın oluşumu ile meydana gelen devlet - millet olma düşüncesinin Rum basını tarafından günümüze kadar bir kompleks halinde kullanılması ve kullanılan kışkırtıcı tutum oldukça üzücüdür.

Bu çalışmada, "Medyanın Doğuşı; ve Gelişimi", "Medyanın Etkileri ve İşlevleri", "Medyanın Tarafsızlığı", "Medya ve Siyaset", "Savaş Dönemlerinde Medya", "Barış Dönemlerinde Medya", "Kıbrıs Adasındaki Türk Basınının Doğuşu ve Gelişimi", "Adanın İngilizlerçj(}eçtiği 1878 Döneminde Kıbrıs Türk Basını", "Barış Harekatı Öncesi Kıbrıs Tili.-JS]3asını", "l3apş Harekatı Sonrası Kıbrıs Türk Basını", "Kuzey Kıbrıs Türk Cuınhuriyeii'nde l3asıı.", ":r§ıl:ırı.s Ağasında Kıbrıs Rum Basınının Doğuşu ve Gelişimi", "Türk ve Rum Basınlarında Karşı Toplum İmajı" gibi konular ele alınarak. incelenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

I. MEDYA'NIN DOGUŞU VE GELİŞİMİ

Medya sözcüğü kökeni itibarıyla *"or(9ın, vasat, zemin"* anlamı taşıyor. Medyaya önceleri "mass media" denir, kitle iletişim aracı özelliği vurgulanırdı. Medya bir bilginin, bir haberin, bir ıe11fopmı.syo11un, radyo, televizyon, yazılı basın, reklam, internet gibi yollarla yayın tekıliğil1e verilen addır. Bununla birlikte medya bir ifade ortamı olduğu kadar, bir .... 111esajı bir gruba yönelik olarak ileten bir aracı da demektir.

Medyanın ilk işlevi dünyadan, dünyamızdan, yakın çevremizden haber vermektir. Bu haber ne kadar doğru, kapsamlı, hızlı olursa o kadar iyidir.

Medyanın ikinci işlevi de tartışma gündemimizin **bizi,** hepimizi ilgilend sorunlara yönelik düşünce üretimi ortamının oluşumuna yardımcı olmak, konuda da aracı rolü üstlenmektir'.

Önceleri basın olarak adlandırılan medya, postacılık ve basım sanatının karşılıklı gelişme ve dayanışmasından doğdu. Büyük şehirlerden genellikle haftada bir kalkan posta arabalarının teşkilatlanmasıyle, haberleşmenin düzenli olarak yapılması sağlanınca, XVIL Yüzyıl .başında Avrupa'da basın da doğmuş oldu. Gütenberg'in buluşundan (1440). beri, Aμşqμrg, Viyana, Venedik, Anvers ve Köln'lü basımcılar önemli bir olayı haber .aldıkları zaman. haber. sayfaları yayınlıyorlardı. Ancak, .devirli olarak çıkmas; yğrıünden ga:zete, bu haber sayfalarından daha ayrı bir nitelik taşır. Düzenli ye devirli olarak yayırılcll1an ilk gazete 1605'te Anvers'te çıktı. Abraham Verhoeven'in yönetil11il1cle *JiJ(ettliycke Tiddinghe* adı altında çıkan bu gazete, ayda iki defa Frnrısızcct ye Flamanca olarak basılıyordu. 1609'da, Augsburg ve Strasburg'da ilk.haftalık gazeteler çıktı. Strasburg'lu Johann Carolus'un satışa çıkardığı gazetenin 1609 tarihini taşıyan 52 sayısı bulunmuştur.. Gazetede genellikle dış politika ve savaş haberleri yer alıyordu. Bu haberler on yedi ayn şehirden alınıyordu. 1615 yılından itibaren Frankfurt'ta birçok süreli yayın yapılmaya başlandı. Bunlardan

---

[1] Tanla, B. "Medya'da Güven", Cumhuriyet Gazetesi, 20 Nisan 2001, s:2.

Frankfurter Zeitung yayın hayatını sürdürdü. Nathaniel Butter, 1622'de Londra'da, *Weekly News* 'lan kurdu.

Bütün ülkelerde, iktidar, verilen imtiyazların her an geri alınabileceği korkusu ve sansür baskısıyle yeni doğmakta olan basına mutlak itaat fikrini aşılamıştı. Aslında iktidar, halkın merakım· uyandırarak onu tehlikeli yollara yöneltebilecek olan bu yeni güce karşı güvensizlik duyuyordu. Bazı hükümetler, mesela İngiltere hükümeti, halk arasında tartışmaya veya doğrudan doğruya hükümeti suçlamaya yol açacak herhangi bir konu ortaya atmak endişesiyle, iç haberleri ya tamamen yasakladılar veya birkaç resmi açıklamayla geçiştirdiler. Bazıları da (mesela Fransız hükümetieıhaberleri basına doğrudan doğruya kendileri veriyor ve gerektiğinde siyasi amaçları için bu haberlerden yararlanıyor En çok gazete çıkan ülkelerclen biri olan, basının Anavatanı Almanya'da Yıl Savaşları sıra.sıii.q.a savçı.şçılar olayların akışım halka istedikleri gibi yansıtmak için basını>k.ullan.dıla.r.}Fetliedileıi her yerde\ Gustav Adolf çıkan gazetelerle kendi övgüsünüi<.yaptırıyordu.rBarış/y.apılırıca,• bölge despotlarının titiz sansürü basının karşısına dikiliverdi. Hükümetin gazetelere para yardımı yapması, 1645'te İtalya'da, Savoia düşesinin haftalık gazete çıkması için bir papaza para vermesi ile başladı. Bütün ülkeler içinde ilk defa parlamento kuruluşlarına yönelen İngiltere, aynı zamanda gazeteciliğin ilk hürriyet denemesine sahne oldu. 1641-1643 yıllan arasında İngiltere'de, Parlamento taraftarlarına karşı çıkan, kalenı tartışmaları yapan gazeteler çoğaldı. 1643'te Milton'un ünlü protestolarına rağmen sansürün kurulması,İngiliz basınını diğer Avrupa basınlarıyle aynı düzeye getirmiş *oldu.Licensing Act'ın* kaldırılmasıyle haber yazarları ve kalem tartışmacıları yeniden özgürlüğe kavuştular; bununla birlikte onları kanunlara karşı koruyan hiçbir yasa yoktu. Kamuoyu önünde haklarını savunmak için İngiliz liberal ve muhafazakar. parti üyeleri, en ileri gelen politika yazarlarına bağlandılar. Gazete çatışmalarındaki aşırılık, ölçülü tutumuyle siyasi gazetelerden ayrılan ahlaka bağlı gazetelerin kurulmasına yol açtı. Richard Steele ve Joseph Addison, 1709'dan beri *The Tattler* (Geveze) adıyla haftada üç kere, 1711'den sonra *The Spectator* (Seyirci) adı altında h~r\gün çıkardıkları gazeteyle, Daniel Defoe da önceleri haftada· bir, daha sonra ha.ftada iki ve üç kere çıkan *The Review* adlı dergisiyle bu basının öncüleri oldular. Genellikle tek sayfa olan ucuz gazetelerin çıkması, kitlelerin iktidara katılmasından kuşkulanan siyaset adamlarını endişelendirdi. 1712'de

çıkarılan yasa, gazeteleri vergiye bağladı. Satış fiyatını arttırmak zorunda kalan gazetelerden ayakta kalabilenler kurtuluş yolunu, ülkeye ticaret yönünden refah sağlayan ve iyi bir gelir kaynağı olan ilanlarda buldu[2].

1950 – 1970 yılları arasında medyanın kitleleri dolaylı yollardan etkilediği, ideolojik bir etkisi olduğu düşünülüyordu.

1970 sonrası dönemden günümüze ise medyanın kişileri kültür düzeyleriyle doğrudan ilişkili olarak ve hayatlarındaki yeri oranında etkilediği kabul edilmekte.

İnsanlık tarihinin ulaştığı en son çağ, bilgi çağıdır. Bu bilgi çağının en önemli yapısal özelliklerinden biri ise, çok geniş ölçüde yayın yapan uluslararası medya kuruluşlarının geçirdiği evrimdir.. Artık, modern toplumlarda, bilgilerin halka ulaştırılmasında merkezi rolü, medya olarak adlandırılan basın - yayın organları oynamaktadır İdeal anlamda "Cierçekli.ğinAynası" olarak tabir edilen medya, dünyayı evinizin getirmekte,"ulusl3farası,.rıJf.01 ".,'~ yerel··· ınedya sayesinde, neredeyse tüm olayları, bulunulan· mekanda .öğrenme olanağı sunmaktadır.

Yazılı medyanın yanısıra, 20. Yüzyılda görsel ve işitsel medyanın da yaygınlaşmasıyla, bilgi almada ve haberleşmede basın - yayın kuruluşları, en etkin kurum haline gelmiştir. Artık insanlar nerede bulunurlarsa bulunsunlar, dünyada neler olduğunu öğrenebilmekte, TV, radyo programlarını seyrederek eğlenebilmekte ve her konuda bilgilenebilmektedirler.

Teknolojinin gelişmesine bağlı olarak medya araçlarında da yenilikler olmuş, bu gelişmeler habere ulaşmamızı daha da kolaylaştırmıştır',

Medyanın günlük yaşam içerisinde kapladığı alan sürekli olarak genişlemektedir. İletişim teknolojisindeki gelişmeler varolan kitle iletişim araçlarının kullanım alanlarını genişletirken yeni gelişenler de günlük yaşam pratiklerine daha fazla nüfus etmektedir. Aynca eskilerle·:)'eni araçların eklenmeleri yem kullanım alanları hazırlamaktadır. 1980'lerde televizyon ile videonun, bugünlerde de televizyon ile intemet'in bütünleşmesi kolayca anımsanacak örneklerdir.

Günlük yaşam pratiklerini yeniden düzenleyebilen, biçimlendirebilen teknoJoji temelli bu yoğun gelişmelerin diğer bireysel ve toplumsal ilişkileri

---

[2] Meyd~n Larousse, 2. Cilt, Meydan Yayınevi, İstanbul.
[3] Hunt,T.,Ruben,B.D. Mass Communicatiol)cfüırperCollins College Yayınları, London, 1993 , s.4.

de dönüştürmekte ve b anlamda yeniden kurmakta olduğunu söyleyebiliriz. Başka bir anlatımla, iletişim teknolojisindeki hızlı gelişmelerin içinde bulunduğumuz sosyal formasyonu daha karmaşıklaştırdığı kolayca gözlemlenebilmektedir. Buradan hareket eden birçok düşünür bu gelişmelerin bizleri "yeni" bir sosyal formasyona taşıdığından dahi söz edebilmektedir.

Teknolojik sıçramanın sağladığı olanaklar kitle iletişim araçlarını günümüzde herzamankinden daha güçlü kılmıştır. Niceliksel gelişmenin dev boyutu yadsınamayacak kadar belirgindir. Ancak niteliksel dönüşümler elbette ilk anda öyle kolayca algılanamaz. Bu ! niteliksel dönüşümleri kısaca ifade edebilmek için **kitle** iletişim kurumunun. yazılı, işitsel, görsel - basın olarak söz edilen bir evresinden medya olarak." anılan /yeni bir evresine geçildiğini söyleyebiliriz. Bu yeni evrenin ayırt edici. özelliği kitle iletişim araçlarının işlevlerinin çok genişlemesi ve. basın\ dönerrıiiide öiide gelen işlev olan topluma bilgi haber aktarımının bu araçlarla ğe:fçe~}~şen./ diğer sembolik üretimler yanında ikincil bir konuma itilmesidir. Çağdaş< kültür (sembolik üretimler) esas itibariyle ve endüstriyel ölçekte medya tarafından/medya bağlamında üretilmekte ve/veya medya aracılığıyla topluma yayılmaktadır".

1. MEDYANIN ETKİLERİ VE İŞLEVLERİ

Medyanın sosyal açıdan gittikçe önem kazanması ve yaygınlaşmasının altında yatan nedenler şöyle özetlenebilir:

- Toplumda, potansiyel· etki, güç ve yenilik kaynağıchr.
- Ulusal ve uluslararası kamu yaşamındaki birçok konu, basında yeralmaktadır.
- Sosyal gerçeklerin tarif ve imajları, basın tarafından kanııiôy.llna. duyurulur. Medya, toplumların değişen kültür ve değerlerini yansıtır, hatta arşivler.
- Şöhret sahibi olmak için en çok kullanılan araç medyadır.
- Toplumda neyin "normal" karşılanıp karşılanmadığını yine medya ortaya koyar ve normalliğin sınırlarım çizer.

[4] Ka.ya, R. "Türkiye'de 1980 Sonrası Medyanın Gelişimi ve İdeoloji Gereksinimi", Ders Notları, www.turkivevesivaset.com., s.l.

- Medya, aynı zamanda boş zamanları değerlendirmek ve ıyı vakit geçirmek için en sık başvurulan araçtır'.

Medyanın işlevleri konusuna gelince, medyanın temel işlevi karmaşık modern toplumlarda toplum üyelerine kendi deneyimleri dışında kalan dünyanın olgu ve olaylarının deneyimini aktarmasıdır. Bu, aktarım olguları referans alarak yapılan bir gerçeklik tanımı olabileceği gibi, aktarılan durum tanımlamaları tümüyle sanal da olabilir".

UNESCO'nun McBridge Raporun.ela. ıse demokratik toplumlarda medyanın üstlendiği işlevler, sekiz ana başlık. altında sıralanmaktadır. Bunlara sırasıyla baktığımız zaman ilki, haber ve bilgi.•sağlama işlevidir. İletişim araçları, gelişmeler hakkında bilgi aktararak hiecie:f kitielerin ülke ve dünya sorunları hakkında bilgi sahibi olmasını sağlarlar./ Yani fapor toplunıun habere, bilgiye ve fikre ulaşmasını, haberin derlenmesini ve yayllınasırtı fol işlev içerisinde ele alır. Bir diğer işlev ise, bireylerin toplums~1 hayatı11 biri/ patçasr h;line gelmelerine katkı, yani toplumsallaştırmadır. Kitle iletişim araçları, toplumda meydana gelen olay lan, ülke sorunlarını hedef kitlesine ulaştırarak kamuoyunu bilgilendirir. Haber kaynağı olan medya, bireylerin aynı konular hakkında bilgi sahibi olmasını. ülke sorunları karşısında benzer duyguların ve düşüncelerin paylaşılmasını sağlar. Üçüncü işlevi, toplumsal amaçlan açıklayarak, özendirerek bireyin bu amaçlar etrafında çaba sarfetmesini sağlamaktır, yani güdülemektir. Dördüncü işlevi tartışma ortamı hazırlamaktır. Böyle bir ortamda, toplumsal değerlerin ve amaçların belirginleşmesine yardımcı olurlar. Tartışmalar sonucunda varılacak ortak amaç, fertlerin bu doğrultuda çaba harcamalarını sağlar. Beşincisi, hedef kitlenin bilgi ve eğitim düzeyinin yükseltilmesinde; altıncısl, kültürün tanımı ve geliştirilmesinde, kültürel mirasın korunmasında görev üstlenmiş olmasıdır. Yedinci olarak, toplumsal hayat içerisinde bunalan bireylere· iyi Vakit geçirme, onları eğlendirme noktasındaki katkılarıdır. Son olarak da bütünleştirme fonksiyonundan söz edilmektedir ki, bu sekiz başlık altında anlatılan işlevlerin yerine getirilmesiyle birlikte toplumdaki bireyler ve gruplar arasındaki ilişkiler

---

[5] McQuail, D. **Mass Communication Theory,** Sage Yayınları, Londra, 1994, s.l.
[6] Kaya, R., s.3.

gelişir, bireylerin karşılıklı anlaşması ve uyumu içerisinde yaşama ortamı· doğar. Dolayısıyla bütünleştirici yön ortaya çıkar".

Medyanın siyasi gücü ise, özellikle iktidardaki yönetimler ıçın büyük önem arzetmektedir. Hükümetler, ideoloji ve stratejilerini, en etkili ve en çabuk medyayı kullanarak geniş kitlelere ulaştır11.1akta., kamuoyunu istedikleri yönde etkilemekte ve aldıkları kararları meşru ha.le getirmektedirler. Televizyon kanalları, hakim ideolojinin kitlelere ulaştırılmasında· en önde gelen araçlardan biri durumtındadır8. Ayrıca, resmi haber kanalları, bu amaca ulaşmada en sık başvurulan araçtır. Medyanın, siyasi iktidarlar/tarafından bir "manipüle aracı" olarak kullanılmasının en bariz örneği, II. Dünya Savaşı'ndan önce Hitler Almanyası'nda yaşarımıştır. Adolf Hitler'jn, kitleleri harekete geçirip manipüle etmekte ve ülkede faşizmin yükselmesırıdy en sık kullandığı araçlardan biri basın olmuştur.

Uluslararası yayın yapan kanallar vyya yereli.dillere/çevrilen programlar sayesinde. evrensel bir kültür oluşmakta ve insanlar< c;:ôğui za.mari farkında olmaksızın bu global kültürün bir parçası haline gelmektedirler. Demokrasi, insan hakları gibi evrensel değerler, medyanın gücü sayesinde tüm dünyaya daha çal;,uk ve daha etkili bir şekilde yayılmaktadır. Dil, din, ideolojiler, gelenekler. folklor, alışkanlıklar, merasimler yani toplumun karakteristik özelliklerinin bütünü olarak adlandırılan kültür, kitle iletişimi sayesinde insanlar ulaştırılmaktadır.

İdeolojik açıdan bakıldığında ise; Batı medyası, bireylerin kapitalist ideoloji çerçevesinde yetiştirilmelerini ve bu:" sisteme uyllIIlhı olmalarım sağlayıcı bir etki yapmaktadır. Avrupa ve ABD'deki medya, Batı değerlerinin yanında yeralmakla, siyasal ve ideolojik bir konumlamaya da .. sahip olmaktadır.

Öte yandan yeni kavram ve değerlerin yerli kültüre eklenmesinde, benimsenmesinde, medya, çok etkili ve hızlı bir işlev görmektedir. Öyle ki, artık politikacılardan akademisyenlere kadar birçok kişi, medyayı "kültürel endüstri'"nin bir parçası olarak görmektedirler.

---

[7] Erciyes, C. "Medya Siyaset İlişkilerinde Etik .Sorunlar ve Türk Basını", www.turkiyevesiyaset.com

[8] Lull, J. **Media , Communication, Culture,** BlackwellYayınları, Oxford, 1995, s.8-9.

Devletler, medyadan bilgilenen, gelişmiş ülkelerle ay111 değerleri paylaşmaya başlayan vatandaşlarına karşı çıkmakta ..zorlanmakta ve revizyon yapılması bir ihtiyaç halini almaktadır.

İletişim teknolojisi, insanların ufuklarını genişletmekte, bireyler canlı yayın sayesinde bir dakika bile geciknıeksizin olayları izleyebilmektedirler. Örneğin 60 ülkeye yayın yapan CNN .şayesinde, Irak'a hava bombardımanı emri veren devlet başkanları bile, yaşan.an. ·i•gylişmeleri en çabuk bu kanaldan öğrenmişlerdir.

Medyanın uluslararası siyasal yapıya .etkisi de yadsınamaz. Medyanın, SSCB'nin yıkılması ve Doğu Blokı.ı'p.1.ll.J.. o.ırtfıdan kalkmasında rol oynadığı ifade edilmektedir[9].

1980'li yılların sonunda Sovyetler Birliği'nde uygulanan "Açıklık" ve "Yeniden Yapılanma" politikasında, medyanın teşvik e.dici bir rol oynadığı belirtilmektedir.

Global iletişimin gelişmesi < ve ıne<iyfl.p.ın. Y~¥~IP.J~~.frt~~ıy.la spşyftli:pn, kapitalizm, faşizm gibi global hegemonyalara ' karşı kültüı;yl ye. siyasi direnç artmıştır. Bunun aksine medya, merkezi güce karşı kenarları harekete geçirmiş ve etnik milliyetçilik hareketlerini güçlendirmiştir'",

Medya, ülkedeki azınlıkların ayrı kültürlerini korumalarında, ayrı bir kimlik bilinci geliştirmelerinde de bir çıkış yqlu olarak kullanılabilmektedir. Azınlıkların varlıklarını sürdürebilmeleri, ... içiµde yaşadıkları ülkeye .... fl.Şimile olmamaları ancak, kültürlerini yaşfl.tabilmelyfiP.%·>Pfl..~l,dır11·

Bu işleviyle..medya, ..bazen mücadele y~ rntJş:rµqlarfl.,dac ypl~çftlJilınektedir.

2. MEDYANIN TARAFSIZLIGI

Medyanın, demokrasilerde yasama, yürütme ve yargı güçlerinin y~µda, onları kamu adına denetleyip, dengeleyen dördüncü bir erk olduğu yönµnde yaklaşım, medyanın tarafsızlığı "ınit"ini üretmiştir,

---

[9] Curran,J. , Gureyitch , M. Mass Media and Society , Curran and Gurevitch Yayınları,New York, 1991, s. 15

[10] Hunt,T. , Rubep,13.,D. , s.8.

[11] Jakubowicz,A/Racism, Ethnicity and the Media, Allen&Unwin Yayınları, St. Leonards, 1994, s.32.

Diğer ve daha çok kabul gören yaklaşım ise, medyanın, siyasal iktidarın ikna araçlarından biri olduğu, bu nedenle, siyasal iktidarlarla medya kuruluşlarının karşılıklı bağımlılık içerisinde bulunduğudur.

Tarafsızlık kavramı medya için oldukça ütopik bir kavramdır. Aslında medya, tarafsız (nötr) değil ideolojik olarak konumlanmaktadır. Medya, ancak bir konunun bütün yönlerini tartışır hale-. geldiği:' an tarafsız olabilir. Ancak, medya patronlarının kendi iş ilişkileri, faaliyet gösterilen ülkenin kendine has özellikleri gibi nedenlerle, tarafsızlığını her konuda sürekli olarak korunması mümkün olamamaktadır.

Tarafsızlık konusuna halel getiren> bir<diğer husus da, haberi yapan ve yorumlayan medya mensubunun görüşk:ridir.< "Gerçek" ile "Yayın" arasına gazeteci girmekte ve olayların bireylere ulaştınln1'1,smda aracı rolü oynamaktadır. Olaylar; kamera hareketleri, ışık, ses,/kurgu, n1qrıtaj gibi> tekniklerle yorumlu bir şekilde@iizJ.eyiciye sunulmaktadır. "Seçme/- elerrıe Stir{)Ci"11eide /tabi tutulan ve bazen de te.knik zorluklardan dolayı tam olarakiTV> ekiarila.rırıa ya. da gazetelere yansıyamayan haberler, kimi zaman bir bütün içerisinde değerlendirilme özelliğini kaybedebilmektedir! er.

Medyanın işlevlerinden hareketle, yoğun olarak yaşanan bir tartışma ortamı başlarrııştır. O da, medyanın sınırlarının ve sınırlamalarının ne olacağıdır. Özellikle haber verme işlevine ilişkin olarak, doğruluk, tarafsızlık, objektiflik, kamu yararı gibi kavramların etrafında dönen ve sonuçta etik bir perspektif yakalamayı hedefleyen tartışmalar yapılmaktadır. Bilhassa, haberlerde propaganda, yönlendirme, manipülasyon hususları/üzerinde durulmaktadır.

Medyanın siyası iktidarın (veya siyasetin) denetiminde olmasi-"ve para sahipleri tarafından yönlendirilmesi gibi medyaya yönelik. eleştiriler her dönemde varolmuştur. Schlesinger, medyanın mülkiyet olarak·· özel teşebbüse>ait olmakla birlikte, özellikle olağanüstü dönemlerde, siyası iktidarla karşılıklı işbirliği ve çalışma ortamı yaratabildiklerine vurgu yaparken, Duverger, medyanın özel teşebbüsün elinde bulunması itibariyle varoluşunu bir anlamda ticari amaca yönelik olarak değerlendirmektedir. İletişim aracı hakkında karar verebilmek için aracın yönetiminin kimin tarafından yapıldığına ve araca verilen mali desteğe bakmak gerektiğine, dolayısıyla bu şekilde aracın kamuoyunda nasıl bir etkileme politikası takip edeceğinin ortaya konulabileceğine işaret etmektedir.

Son yıllarda, işte bu bakış açılarından ve. medyanın etkileme, gücünden dolayıdır ki, hemen bütün dünyaya paralel olarak, bizde de medyanın kayıtlı olduğu veya olması gerektiği etik kurallar üzerinde yoğun bir tartışma sürdürülmektedir.

Kuşkusuz ki, bunların en başında ..da medya-siyasetıçi) ilişkilerinin yoğunluğu ve içeriği konusu gelmektedir. 13ir. medya organı, şayet doğrudan siyaset kurumlarının kamuoyuna seslenmek amacıyla organize ettiği, yayınladığı bir enstrüman değilse, yani bağımsız, bağlantısız, tarafsız olduğunu iddia ederek veya açıklayarak yayın hayatında yer alıyorsa, uyması gereken etik ve hatta bazı durumlarda yasal sınırlılıklar bulunduğu içindir ki, medya ve siyaset ilişkilerinde çok hassas dengeler gelişmiştir.

Öyle kimi ülkelerde gerek yazılı veya görsel medyanın kendisi tarafından veya gerekse üst temsil> Qrganl~ ola~. 9fıniretleri, birlikleri tarafından ortaya konulan ve uyulması noktasında takdire fürakılan kurallfil, "takdir" alanının dışına bazen kendiliğinden çıkarılarak neredeyse "mecburi" ve mesleğin "olmazsa olmazı" olarak katı bir şekilde uygulanagelmiştir.

Bu kurallar arasında yer alan objektiflik, tarafsızlık ve doğruluk ilkeleri gibi çok genel ve adeta ana atardamarlar olan kuralları besleyen, özel çıkarlara âlet olmama, özel çıkarlar peşinde koşmama, toplumsal değer ve birikimlere saygılı olma, insanların dini, siyasi veya milli değer ve tercihlerine karşı saldırgan tutum ve davranışlardan kaçınma, kişi ve kuruluşları eleştiri sınırlarının ötesinde küçük düşürücü veya··· aşağılayıcı tutum ve··· davranışlara girmeme gibi pek çok yol gösterici ilkeler geliştirilıniştir. Özellikle Batı toplumlarında, medya acılarından ve medya rezaletlerinden ha.reketle gyliştirilen bu kurallara ek olarak, anti kartel ve anti tröst düzenlemel~rii elfü::iıınıiş, medyanın gerek tekelleşme ve gerekse medya dışı sektörlerde haksız kazanç ve rekabet ortamına girmesini önleyecek kurallar getirilmiştir.

Bir medya organının, "bir medya organı olarak" ne kadar büyüme imkânı varsa o imkanı sonuna kadar kullanmasında bir sakınca görülmezken, "bir medya organı" olmasının dışına çıkacak her türlü girişimi yasal yaptırımlar ve zorlamalarla önlenmiştir.

Bunların dışında, özellikle sosyal ve toplumsal refleksin gücü, medya sahiplerinin aynı zamanda bir "tüccar", "patron" gibi davranmalarının önüne

geçmekte, kapalı kapılar ardında bile gerçekleşmiş mesleki etik kurallarına ve gerekse gerieL ahlak kurallarına aykırı> her türlü işbirliği> ve uzlaşmayı bir "skandal" boyutuyla tôpltimiin önüne taşımakta ve mahkum edebilmektedir. şüphesiz ki, "gerek mesleki kuralların ve gerekse yasal sınırlamaların titizlikle uygulanabilmesinde en önemli güç işte bu sosyal ve toplumsa refleksten kaynaklanmaktadır. Gerek: medya mensupları ve gerekse medya kuruluşları etik dışı ilişki ve yönlendirmeleri yapma/gerçekleştirme eğilimlerinde olsalar bile, belli bir noktada kendilerini tutma eğilimi içerisine girmektedirler[12].

II. MEDYA VE SİYASET

İnsanlık tarihiyle başlayan iletişim, konuşma, yazma, basım ve elektronik kitle iletişim araçlarıyla son etkinliğine ulaşmış, uydular aracılığıyla yem hizmetler sunmaya başlamıştır. Elektronik iletişim ağları içinde ses çözümlemelerinin yapıldığı bir çağda yaşanıyor, bilgisayarlar aracılığıyla dünyayı evlerimize taşıyoruz.

Toplumlar artık kabileden sanayi toplumuna, kimileri de sanayı sonrası topluma dönüşmüştür. Şimdilerde ise dünyadaki topluluklar bilgiyle ilişkilerine göre değerlendirilmekte, "bilgi yoksulu, bilgi varsılı" topluluklar olarak ayrılmaktadırlar, Bu sebeble emperyalizm dediğimiz düşman, bilgi yoksulu toplumları savaşla, topla, tüfekl.e değ.il iletişiın.ik'E1.~tı7;l~. ele ¥fÇi~e xöntrınini benimsemiştir. Çünkü artık dünyada bilgi ür'etiliy()r, bilgi satılıyori ye dolayısıyla bilgi tüketiliyor.

Bilgi yokluğu içindeki toplumlar dışarıdan bilgi ısmarlıyor ve giderek daha çok üretilen bilgi de büyük kitlelere iletişim aracılığıyla sunuluyor.

Medya kuruluşları , ülkelerinde iç politikada devlet kurı.ı,luşlarına. birçok eleştiri getirmelerine , haksızlık ve çarpıklıkları su. yüzüne çıkarmalarına ve :zaman zaman iç meseleler nedeniyle koalisyonlarda veya kabinede değişiklik yaratacak derecede sert yayın yapmalarına rağmen, dış politika konularında genellikle daha yumuşak bir üslup kullanmaktadırlar. "Ulusal" konularda yapılacak olan yayınların hükümetten de öte, "devlet"e zarar getireceği ve milli davanın zarar göreceği

---

[12] Erciyes, s.5.

gerçeği , yayım ve yayınlarda gözardı edilmemektedir. Vatandaşlık, "ülkeye sahip çıkmat? kavramları daha çok dış politikada kendini göstermekte ve hiç olmazsa kriz dönemleri için, hükümetin dış politikada hatalı.kararları olsa bile "kol kırılır, yen içinde kalır" prensibi daha çok işlemektedir.

Medya aynı zamanda CNN örneğinde görüldüğü gibi, halkın dış politikaya olan ilgisini artırmaya yarayan bir araçtır. .A..ypça, medya, politikacılar üzerinde de baskı oluşturarak, onları süratli karar vermeye zorlar':'.

Medya dış politika konularında, siy:ısi iktidara, zaman zaman öncü de olabilmektedir. Türkiye'nin AB'ye aday ii.yy!iği sözkonusu olduğu dönemde, hemen hemen tüm medya kuruluşları, h.üküınetten daha ileride bir tutum sergilemişler ve AB'ye giriş konusunda. ısrarlı yayınlarını sürdürmüşlerdir.

1. SAVAŞ DÖNEMLERİNDE MEDYA

Körfez savaşı, iletişim faaliyetlerinin· günümüzde kazandığı... can. alıcı konumu gözler önüne serdi. .İletişim araçları artık yalnızca zihinsel haritalarımızı üretmekle kalmıyor; bilişim olanakları ve telekomünikasyon altyapısıyla içiçe savaş makinasının belkemiğini oluşturmak suretiyle ülkenin haritalarına yapılan müdahalelerde başlıca rollerden birini oynuyor.

Hep birlikte gördük: Savaş neredeyse iletişim araçları ve öğreni (enformasyon) teknolojisi ile eşanlamlı hale gelmiş. Elbette, üstünlüğü hasına kabul ettirmekte tahrip gücü öne çıkıyor; .<lm.a bu .. gücür; so11µç ... cılımı3:sımı belirleyen her şey bilişim olanakları ve tylykqınünikasyqın.13:ltyı3:pıs111ın .iletişim araçlarıyla içiçe geçmesinden oluşan "yeni iletişim makinası"ıı a .q:ıyaruyor.

Savaşların kulağı ve gözünün, hatta kolunun yerine geçen bütün sisteınler, özlerinde, iletişim teknolojilerinden oluşuyorlar. Elektronik. haber alma iletişim teknolojilerinin üzerine oturuyor. Radarlar iletişim teknolojilerinin gelişkin bir örneğinden başka bir şey değil. Güdümlü füzeler, öğreni kııramının yoketme amacıyla uygulama düzlemine geçirilmesinden ibaret. Hedeflerin izlenmesi, bilgisayarların bu izleme çerçevesinde geri besleme (feed-back) ilkesinden yararlanarak uçuşları, atışları yönetmesi, hep, öğreni teknolojisi

[13] A.g.e. , s.32.

demek. Kısacası, fiili savaşta siyasal haritaların çizilmesinde iletişim ve öğreni teknolojisi başı çekiyor.

İletişimin savaş ortamında, bir de öteki yüzü devreye giriyor. Cephe gerisindekilere haber taşımayla ilgili yüzü. Bu yüzün kendini Körfez Savaşı'nda ortaya koyuş biçimi, kitle iletişiminin günümüz dünyasındaki yönelimini baştan sona sorgulamanın neredeyse bir insanlık borcu olduğunu gösterdi".

Bu noktada Körfez Savaşı sırasında CNN'in oynadığı role ayrıntılı bir şekilde değinmek oldukça yararlı olacaktır. Körfez krizinin izleyicilere yansıtılması dünya haberciliğinde (özellikleCTV 'haberciliğinde) çok önemli bir kilometre taşı olmuştur.

Irak'ta şafakla birlikte müttefiklerin saldinsı ile savaş çıkacak ve tüm savaş dünyanın her tarafında bi:r)filın izler. gibi izlenecektir. Gerek TV kameralarının bütün gelişmeleri adım adım izlemelerifgerel<se de komutanların sırf TV için sık sık basın toplantıları düzenleyerek sa'.vaşın gidişatı ve muhtemel gelişmeler hakkında bilgi vermeleri ve birçok· TV kanalının tüm yayınlarını savaşa ayırmaları yüzünden "TV tarafından naklen yayınlanan ilk savaş" olarak anılan ilk savaş Körfez Savaşıdır".

Türkiye ve Yunanistan arasında yaşanılan ve iki ülkeyi savaşın eşiğine getiren Kardak kayalıkları olayı da basının ülkeler arasındaki ilişkilerde ne denli önemli bir rol oynadığının en önemli göstergesidir.

Kardak krizi önce. bir Türk· şilebinin kayalıklara oturmasıyla ortaya çıkmıştır. Bu kaza üzerine sigorta şirketlerinin müdahalesi··•·nedeniyle··• bu adanın Türkiye'ye mi yoksa Yunanistan'a mı ait olduğu tartışması patlak verdi. Bu olaydan yaklaşık bir ay sonra Yunanistan'ın yarı resmi "Gramına" adlı dergisinde "Türkiye bizi tehdit ediyor. Türkiye bize dokunamaz, karışamaz" yorumlarıyla haberleştirilmiş haberler çıkıyor. Kardak kayalıklarının kime ait olduğu tartışmaları devam ederken bir takım Yunanlı gazeteci gecenin bir vaktinde Kardak'a Yunan bayrağı diktiler. Bunun üzerine Türk basın mensupları da gidip bu bayrağın yerine Türk bayrağı diktiler. Kriz iki ülkeyi savaşın eşiğine getirdi. Arna Washington'un da araya girmesiyle de

---

[4] Uğur, A. "Zihinlerin Yeni Efendileri: Medyalar", **Birikim Dergisi,** Sayı 25, Mayıs 1991.

[5] Turam, E. **Medyanın Siyasi Hayata Etkileri,** İrfan Yayımcılık, İstanbul, 1994, s. 133- 136.

birden söndü. Bu krizde özellikle Yunanlı basın mensupları" bu krizi alevlendirmek için ellerinden gelem yaptılar[16].

21. yüzyılın medya yapılanması, bundan sonraki savaşlarda medyanın çok daha fazla etkili olabileceğini göstermektedir. Medyanın birkaç tekel elinde toplanması ve bu tekellerin hükümetlere karşı: gittikçe güçlenmesi, şüphesiz dış politik için de bir tehlike arzetmektedir. Gittikçeticarileşen ve tekelleşen medya kuruluşları, patronlarının çıkarları doğrultusün.dahareket etmek durumundadırlar. Bu medya patronlarının çıkarları, eğer bir sava.şı> gerektiriyorsa, bu yönde yayın yapacakları gayet doğaldır.

Medyanın, konulara tamamen tarafsız yaklaşacağı iddiası da artık çok gerilerde kalmıştır.: Ekonominin değişik sektörlerinde faaliyet gösteren, iş ilişkileri bulunan medya patronlarının, karlarıiıı ınaksimize etmek için her yola başvuraeaklan gözden uzak bulundurulm.arıfahdır.

Medyanın taraflılığı, özellikle sava.ş <,n-famında çok sorı.ıriltl hale gelmektedir. Demokrasinin sürdürülebilirliği>için ciddi/bifr.tefidit pluşturanisavaş ortamında, medyanın üstlenmiş olduğu haber verine işlevi, "gazeteciliğiiiülusla.rarası etik ilkeleri çerçevesinde yayın - yayım yapma sorumluluğunu" herzamankinden daha önemli hale getirmektedir. Böyle bir sorumlulukla davranmayan medyanın, savaş dönemlerinde ortaya çıkan yıkıcılığın etkilerini nasıl artırdığına tanık olunmaktadır.

Tüm halkı ilgilendiren savaş durumlarında bile, medya, tirajını artırmaya ve kendine düşen kar payını almaya çalışmakta.dır.Tüm dünyaya yayfüiyapan CNN'nin Körfez Savaşı'ndaki yayınları bunun çok iyi bir örneği durı.ımtin.da.dır. 1990-91 Körfez Krizi ve Savaşı boyunca CNN'nin konu ile ilgili yayınlarında, petrole bulanmıs ve ölmek üzere olan su kuşlarının aslında, savaşla hiç>ilgisi olmadığı, daha önce kaza geçiren bir petrol tankerinin, çevreye verdiği zararı göstermek için filme alındığı ortaya çıkmıştır.

Savaş ve medya arasındaki bağlantıyı gösteren diğer bir örnek de, Vietnam Savaşı'nda ABD basınının izlediği tutumdur. Savaşın başlarında, ABD'nin Vietnam'a müdahalesinin ABD'nin dünyada prestij ve etkinliğini artıracağı düşüncesine destek veren Amerikan basını, savaşın gerilla savaşına dönüşerek uzayıp gitmesi birçok Amerikan askerinin hayatını kaybetmesi

---

[16] Tavşanoğlu, L. **Türk-Yunan Sorunları: Akiller Tartışıyor,** Çağdaş Yayınları, İstanbul, 1998, s': 45-102.

sebebiyle, konuyu gündemlerinden düşürmüşler, ABD politikasını eleştiren makalelere yer vermeye başlamışlardır. Basının desteğini çekmesi ve medya araçlarının etkisiyle kamuoyunda "Vietnam'da ABD'nin hayati çıkarının bulunmadığı ve birçok yetişmiş askerin burada· heba olduğu" kanısının yaygınlaşması, ABD'nin Vietnam'dan çekilme Sebeplerinden biri olmuştur.

Savaş durumlarında hemen hemen tiini. ülkelerde, ulusal medya; devlet stratejisinin uygulanmasında bir araç durumundadır. Savaşın halk gözünde yasal hale getirilmesi, halkın onayının ve desteğinin alınması, kamuoyunun manipüle edilmesi ve yönlendirilmesi konularında, hükümetler medyanın desteğini aramaktadırlar.

Demokrasinin korunması ıçın, h.ilkünetinaşırı politikalarını eleştirmesi, halkı bilgilendirmesi, denetleme ve cl.eμg&i politikası gütmesi gereken medya, savaş ve kriz durumlarında daha esnek davranabilmektedir. Bunun en son örneklerinden biri Körfez Savaşı'nda y~ş~ıştır.A.]3Dıde Bush Yönetimi ve ABD Savunma Bakanlığı (Pentagon), medyayı sa.va.şa. destek verme açısından harekete geçirmede modem pôlitikf › tarihiıün en başarılı halkla ilişkiler kampanyasım yürütmüşlerdir[17]. Batıll/hükümetlerin, Birleşmiş Milletler'in 199l'de Irak'a müdahalesinde uluslararası kamuoyunun desteğini kazanmak .için medyayı kullanmaları, son yıllarda medyanm toplumun gözündeki gücünün ne derece arttığının bir göstergesidir.

ABD medyası, daha çok tica.ri riii:ın.tığa dayalı, kar güdüsü yüksek, dinleyici sayısını ve gelir' miktarın! artırıı:i~ için yoğun rekabet içerisinde olan bir nitelik arzettiği için kamuoyunun beklentilerine ve resmi devlet politikasına karşı yayın yaparken çok cl.ikka.tli davranmaktadır. Medya, özellikle kriz zamanlarında, resmi kaynaklı haberleri kullanma eğiliminde olmaktadır. Buna en iyi **örnek, 1991** Körfez Savaşr'rida CNN'nin yayınlarıdır. CNN, Körfez'de yaşanan gelişmeleri, ülkesini eleştirii:iedenve vatansever bir tarzda izleyicilerine sunmuştur[18].

Savaş dönemlerinde, medya kuruluşları, kendi ülkesinin tarafında yayın yapmakta ve ülkede infiale yolaçacak görüntü ve haberleri ekrana getirmekten kaçınmaktadır. I. Dünya Savaşı'ndan bu yana, çok az gazeteci, askeri operasyonlar

---

[17] Taylor,P.,M. **Global Communications, International Affairs and the Media since 1945,** Routledge Yayınları , New York , 1995 , s.98.
[18] Kellher, D. **Media Culture,** Routhledge Yayınları, New York, 1995, s. 198.

hakkındaki kısıtlamalar listesine aykırı hareket etmiştir. Askerlerin, silah, uçak, gemilerin yeri, düşman tarafından kullanılabilecek zayıf yönler ve stratejik bilgiler, bu kısıtlamalar arasındadır.

Ancak, bu kısıtlamalar haricinde de medya mensupları savaş ortamlarında, ordu mensuplarıyla zaman zaman problemler yaşamaktadır. Ordu, "Ulusal Güvenlik" gerekçesiyle .bazı bölgelerden görüntü alınmasını engelleyebilmekte, haber akışının tamamını kontrol etmek istemekte». ve yayınları yönlendirmeye çalışmaktadır.

Savaş muhabirleri, genellikle .üç; ııyrr yöntemle haber yazmaktadırlar: Bunlardan *ilki* ve en çarpıcı olanı, çııtışm.ı:ı.. cı.11:Uiına gitme cesaretini göstererek burada çekim yapan veya gördii.l<J.~pini aktaran muhabirlerin yaptığı gazeteciliktir. Cephe muhabirleri, savaşın ~n canlı görüntülerini ekrana getirmeyi başarabilirler.

%inci yöntem ise, strateji uzmanlaşmış yazarlarıı.l makaleleridir. Bu gazeteciler, yaşanan çatışmaları canlı olarak izlemek yerine, kilit askeri kararları alan.< kişilerin. davranışlarım. açıklamayı tercih ederler. Bu gazeteciler için savaş;' tehlikeler ve kesin kararlarla dolu bir satranç tahtasıdır.

Üçüncü ve savunma konularında daha az kullanılan yöntem ise, çatışmayı şekillendiren kültürel ve tarihi faktörler üzerinde yoğunlaşır. Bu gazeteciler, kronolojik bir düzen içerisinde, qlayların bu aşamaya nasıl geldiğini, resmi raporlar, hükümet. dökii.manlanvs. ileııçıklq.IJ:1aya çalışırlar'".

2. BARIŞ DÖNEMLERİNDE<MEDYA

Medyanın toplumlararası ilişkilerde bir barış elçisi rolüne sahip olduğunun en güzel örneği Türkiye ve Yunanistan'da 1999 yılında/meydana gelen depremlerdir. Yunan hükümeti medya araçlarını çok iyi kullanarak olayları tamamen kendi lehinde döndürmeyi ve iki halk arasında bir dostluk havası yaratmayı çok iyi başarmıştır._

---

[9] Winseck , D. Gulf War in the Global Village: CNN, Democracy and the Information Age, Oxford University Publication, Londra 1992, s. 71.

Aslında buradaki temel amaç yine basın ve medya kuruluşları aracılığıyla Yunanistan'ın dünya nezdinde terörizmi besleyen ülke imajını silme operasyonundan başka birşey değildir.

Çünkü depremden birkaç hafta önce Amerikan Kongresi "Yunanistan'ın PKK terör örgütünü kendi bünyesinde .besleyip destekleyen bir ülke olduğu" şeklinde bir karar almıştı.

İşte Yunanistan bu imajı cleğiştinnek için bu karar arifesinde Türkiye'de meydana gelen DEPREM'i bir bilerek, Türkiye'ye göndermiş olduğu 5 – 10 kişilik kurtarma ekibi, bir miktar gıda ve ilaç yardımı kampanyasının medyada yansıtılmasını sağlayarak, Yunanistan için yaratılmış "Terörü destekleyen ülke" imajını "Türkiye ile dost ülke" konumuna sokmayı başarmıştır.

Her ne kadar Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı Sayın İsmail Cem ile Yunanistan Dışişleri Bakanı Sayın Yorgos Papandreu arasında zaman zaman gerçekleştirilen görüşmelerde bir dostluk havası estirilmeye çalışılıyorsa da bu görüşmelerin hemen ardından yapılan açıklamalarda, yıllardan beri sürüncemede kalan Türkiye – Yunanistan arasındaki Ege Adaları, Kıbrıs ve .Batı Trakya meselelerinin bu dostluk havasını bir anda gerginlik atmosferine bırakmakta olduğunu görmekteyiz.

Gerçek amacı halk yararına gündem belirlemek olan medyanın özellikle Kıbrıs gibi hassas dengelerin oluşt11ğıl<biriiortanıda tarafsız davrandığını ne yazık ki söylemek mümkün değildir. Yıllarca İngiliz ve Rum baskısı altında olan Kıbrıs Türk medyasının basın özgürlüğünü bir bakıma patavatsızca kullandığına şahit olurken buna mukabil Rum medyasının temeli daha ilkokul sıralarında başlayan eğitim sistemindeki "Türk düşmanlığı fobisinden" kendisini bir türlü arındıramadığına şahit oluyoruz.

İKİNCİ BÖLÜM

I. KIBRIS ADASINDA KIBRIS TÜRK BASININININ DOGUŞU VE GELİŞİMİ

Çok büyük boyutlara sahip olan Basın kavramının yanında Kıbrıs adası küçük bir adadır. Fakat Kıbrıs adasında yaşayan insanlaı hiç kuşkusuz ki sıyası istikraı eksikliği nedeni ile basın kavramına asılma ihtiyacı duyıuşlardır.

Kitle Haberleşme Araçlarının henüz emeklediği dönemlerde bile Kıbrıs'ta gazete ve gazeteci vardı. Ve el ile çevrilen ilkel baskı makineleri ile gazete olmaya çalışan Kıbrıs'taki üç beş gazete yayınlarını dünyanın dört bir yanına ulaştırma çabası içindeydiler.

1890'lı yılların resmi kayıtlarına göre Kıbrıs'ta tam dokuz gazete yayınlanmaktadır.

Kıbrıs'ta daha henüz o yıllarda basının bu denli yayılmasının nedeni ise Kıbrıs'lıların seslerini duyurma ihtiyacıdın,

Bugünün ölçütlerine göre basın denince akla ilk gelen noktalardan bir tanesi de dağıtımdır. Ne var ki, Kıbrıs basınının ilk yıllarında ada içi ulaşım bile çok zor ve çetin koşullarla düğümlüdür. Kıbrıs adası içerisindeki ulaşım o yıllar içerisinde çok. çetindi. "Tuzla - Magosa arası sekiz saattir. Yaya gidilemez..". "Tek uhışıın aracı katırdır':'!. Kıbrıs'ta yayınlanan gazetelerin› .ada dışı dağıtımı ise posta ile yapılınal<Jaydı.

7 Ağustos 1878'de ilk posta taşıma anlaşması imzalanır. anlaşmaya göre deniz posta servisi 1{ıprıs'.a her hafta yapılacaktı. Posta servisi Kıbrıs'tan Londra'ya 10· güncle ,iB..odos Adasına 6 saatte , Kios Adasına 6 saatte, Beyrur'a 14 saatte ve Kudüs'eiJiç.<günde gidip dönüyordu'.

Kıbrıs'ta 1800'lü yılların. sonlarında yayınlanan Türk ve Rum gazetelerini inceleyecek olursak bu gazetelerin bugünkü anlamda gazete olmadıkların görürüz. Gazeteciler o dönemlerde "Gazete" adı altında kendi cliişiigcelerini, kendi kavgalarını , dünya kamuoyuna duyurmak ve propagandalarını yaymak amacı içindedirler.

---

[1] Kuntay,M.C Namık Kemal, Cilt 2, İstanbul, 1944, s.1999.
[2] Dedeçay , S.S. Kıbrıs Türk Uygarlığı Araştırmaları ,Lefkoşa, Mayıs 1979, Sayı: 2, s.22-23.

Bugünkü ölçütlere göre baskı sayıları çoz az olan bu gazeteler, o yıllarda dağıtım olanaklarının hemen hemen bir hiç olmasına rağmen İngiltere, Fransa, Türkiye, Rusya, Romanya, Avusturya gibi uzak ülkelere gönderilmektedirler. Daha sonraki yıllarda ise Amerika'dan Avıustralya'ya kadar Kıbrıs basını sesini duyurmaya çalışmıştır.

,İngilizler 1878 Temmuz'unda Kıbns'ta yönetime el koyarken burada güçlü bir kilise örgütü buldular. Daha İngilizler•·· adaya ayak basar basmaz Adanın Yunanistan'a bağlanması için hareketler./ibaşladı.Kıbns ·adasındaki Rum basınının doğuş nedeni de Rumların bu Enosis hayalleri idi. Henüz adada nüfusu ile, kültür düzeyi ile, teknik düzeyi ile bir basını gerektirecek çizgide olunmadığı halde; Rumlar için basın yolu adanın Yunanistan'a bağlanması için denenen yollardan biri olmuştur. Öyle ki, ilk yıllarda bu gazetelerin tüm baskısı (dokuz gazete) 5000 - 6000 ve en çok satan gazetenin baskı sayısı 500 -- 600 iken dınyanın çeşitli ülkelerine yayılma çırpıntısı içindeydiler. Ve bu gazeteler ENOSİS amaçlarını dile getiren birer mektup niteliğindeydiler[3].

Kıbrıs'ta Rum· basınına bir tepki olarak da Türk basını doğmuştur. Rumların bu gürültücü, gösterişli yayınının temel çizgisinde "ada'nın Yunanistan'a teslimi" saplantısı; üçyüzyıldır .Ada'nın "efendisi" durumunda olan Kıbrıs Türklerini ürkütmüştü. Ada'nın Yunanistan'a teslimi aynca Kıbrıs Türklerinin adadan sökülüp atılması demekti.

1. ADANIN İNGİLİZLERE GEÇTİGİ 1878 DÖNEMİNDE KIBRIS'TA TÜRK BASINI

Yukarıda da ifade edildiği gibi, İngilizler 1878 yılında Kıbrıs'ta yönetime el koyarken burada güçlü bir kilise örgütü buldular. Daha adaya»ayak basar basmaz Rumların Adanın Yunanistan'a bağlanması için olan ayaklanmaları başlamıştı ve basın bu emelleri için bir araç olarak kullanılmaktaydı. Buna tepki olarak ise Adada Türk basını doğmuştur.

Bugün Kıbrıs'ta yayınlanan ilk Türkçe gazetenin Zaman Gazetesi olduğu kabul ediliyor (1891 -1900)4.

---

[3] Ünlü, C. Kıbrıs'ta Basın Olayı (1878-1981), Ankara, 1981, s. 10-13.
[4] A.g.e., s. 15.

Buna paralel olarak 1888'de Limasol'da Malmüdürü iken emekliye ayrılan Emin Efendi adlı birisi tarafından Sadet veya Saadet adlı bir gazetenin yayınlandığı söylentisi de vardır*.

Yine Kıbrıs'ta yayınlanan , Cyprus Blue Book'un 1889 - 1890 tarihli cildinde Kıbns'ta yayınlanan gazetelerin adlan sayılırken Türkçe bir gazetenin adından da söz edilmektedir. Bu kitabın 417. sayfasında Kıbns'ta yayınlanan gazeteler şöyle sıralanmaktadır:

"The Times of Cyprus -- haftalıktır İngilizcedir. 1885'ten beri yayınlanmaktadır. Baskı sayısı 200'dür. Ada içinde dağıtılmaktadır.

The Owl - haftalıktır. İngilizcedir. Baskı sayısı 300'dür.

Kipros - İngilizce ve Rumca'dır. Baskı sayısı 300'dür. Ada içinde dağıtılır.

The Jurnal of Cyprian Studies – bir sayı yayınlanmıştır.

Foni Tis Kipru (Kıbns'ın Sesi) – haftalıktır. Rumcadır. Baskı sayısı 450'dir. Ada içinde dağıtılır. Ayrıca İngiltere, Fransa, Türkiye, Yunanistan, Avusturya ve Mısır'a gönderilmektedir.

Salpinks - haftalıktır. Rumcadır. Baskı sayısı 440'dir.AOO abonesi vardır. 325 adet ada içinde dağıtılır. Gerisi Beyrut, İskenderiye, Port Sait, Kahire ve Mısır'ın öteki şehirlerine, İzmir, Atina, İstanbul, Manchester, Paris, Preveze, Mersin, Aleksanreta, Kandiya, Cenova ve Hond'a gönderilir.

Enosis - haftalıktır. Rumcadır. Baskı sayısı 500 - 600 kadardır. Ada içinde dağıtılır.

Saded - lıaffalılftır}Türkçedir. Ada içinde dağıtılır. 64 abonesi vardır. 16 sayJyayıµlanmıştır.

Evagoras - haftalıktır. Rumcadır. İlk sayısı 14 Mart 1890:da yayınlanmıştır.[5]

Bu duruma göre Kıbns'ta yayınlanan ilk Türkçe gazetenin "Saded" olduğu ve 16 sayı yayınlandığı belgelenmiş oluyor.

---

*Ne var ki "Saded" gazetesinin hiçbir sayısı elimize geçmemiştir.

[5] A.g.e. , s. 15.

1878 yılında Adanın İngilizlere geçici olarak kiralanması ile adaya getirilen yem yönetim Ada Türklerini büyük bir hızla üçüncü sıraya düşürmüştü. Bu işin bilinci içerisinde olan Kıbrıslı Türkler arasında bir birleşme başlamıştır. Bunun sonucunda da Osmanlı Kıraathanesi kurulmuştu. Osmanlı Kıraathanesi siyasi parti niteliği taşımayan bir lokaldi. Osmanlı Kıraathanesi aydınları sohbetle seslerini duyuramayacaklarını bildiklerinden seslerini duyurabilecekleri bir gazete çıkarma kararı alırlar. Çıkarılacak olan bu gazete ile Osmanlı Türkü savunulacaktır. Fakat gazeteyi basacak basımevi o zamanlar Kıbrıs'ta mevcut değildi. Bunun üzerine halktan da paralar toplanarak Lefkoşa'da Basımevi kuruldu. Böylece "Zaman" adı verilen Türk gazetesinin hazırlıkları tamamlanmış oldu;

1.1. 1800'LÜ YILLARIN SONLARINDA YAYIMLANAN TÜRKÇE GAZETELER

Zaman Gazetesi

"Zaman" gazetesinin ilk sayısı 25 Aralık 1891 tarihinde yayınlandı. Gazetenin ilk sayısında yayın amaçları şu şekilde sıralanmaktadır:

1. İngiliz sömürgeciliği ile savaşmak,
2. Ulusal bilinci ayakta tutmak, anavatana güven ve bağlılığı devam ettirmek,
3. Kıbrıs Sorununu ya.l11(z R,ui11lann bakış açısından duyurmaya çalışan kalabalık Rum ğa.zet~leı:ixile savaşmak,
4. ENOSİS'e karşı dımnıık.,
5. Dünya kamuoyuna K.ıbrıs Türklerinin sesini duyurmak,
6. Türk dilini, yazı dili olarak da ayakta tutmak,
7. Türk toplumunu her alanda kalkındırmak, Türk esnaf ve işçisinin haklarını korumak,
8. Türk ahlak ve eğitimine hizmet etmek,
9. Kişisel çıkarları değil, Ada Türklerinin çıkarlarını gözetmek",

---

[6] A.g.e., s.18.

Bu tarihlerde Kıbrıs Adasında bir resmi , bir İngilizce ve yedi de Rum gazetesi vardır. Kıbrıs Türk gazetelerinin yanında bir de onları görelim:

Lefkoşa'da Foni Tis Kipru (Kıbrıs'ın Sesi) ve Evagoras adı ile Rumca ve Avil adlı bir İngilizce ile, Türkçe, Rumca ve İngilizce karışık bir ceride-i resmiye vardır.

İskele'de To Ethnos ve. Enosis ve Jioriatika ismiyle üç Rumca, Limasol'da Alithia ve Salphinks isimlerinde ciki gazete haftada bir kez yayınlanıyordu[7].

+ Yeni Zaman Gazetesi (yayın tarihi: 22 Ağustos 1892)
+ Kıbrıs Gazetesi (6 Mart 1893 – 1898)
+ Kokonoz Gazetesi (17 Eylül 1897)
+ Akbaba Gazetesi
+ Feryat Gazetesi (1899)8.

1.2. 1900'LÜ YILLARDA ÇIJ<ARILAN TÜRKÇE GAZETELER

+ Mırat- ı Zaman Gazetesi (3.3.1900 - 11.4.1910)9
+ Sünühat Gazetesi (1.10.1906 - 3.11.19r2)1°
+ İslam' Ga~etesi (18.4.1907- 2R.3.1909)11
+ Vatan GazetesL(16.q.19ll- 19..8.1913)12
+ Seyf Gazetesi(12 Mart 1912- I5 Haziran 1914)[13]
+ Kıbrıs Gazetesi(LJ-I,ıziran 1913).

1915 yılından 1919 yılına kadar İngilizlerin Ada Türklerine uyguladıkları baskılar nedeni ile Türkçe gazete yayınlanmamış, Kıbrıs Türk toplumu bu yıllar

---

[7] A.g.e. , s.19.
[8] A.g.e. , s. 23 – 31.
[9] Altay , H.Ş. Kıbrıs Türk Basın Kaynakları , Lefkoşa , 1969 , s. 10.
[10] A.g.e. , s. 11.
[11] Ünlü , s. 40-41.
[12] Altay , s. 40 – 41.
[13] Ünlü , s. 40 – 41.

arasında gazetesiz kalmıştır. Bu arada Ada'da onbeşe yakın Rum gazetesi yayınına devam etmiştir[14].

Daha sonra 1918 yılından itibaren altı adet Türkçe gazetenin yayınlanmaya başladığını görüyoruz.

+ Söz Gazetesi (8 Eylül 1918 , Söz gazetesi Kıbrıs Türk basın hayatındaki en uzun ömürlü gazetedir)[15].
+ Doğruyol Gazetesi (8 Eylül 1919-9/Eylül 1920)[16].
• Davul gazetesi (1920 ~ 1923)[17].
+ Ankebut Gazetesi (8 Eylül 1923)[18].
+ Vatan Gazetesi (Nisan 1920 – 1925).

1920'li yıllar Kıbrıs Türklerinin en zor yıllarıdır. Anadolu Türkü ıçın de artık bir ölüm kalım savaşı başlamıştır bu yıllarda.

Ve yıne bu tarihlerde Kıbrıs'ta tam yirmi bir adet gazete yayınlanmaktadır. Bunların onyedi tanesi Rumca gazete olup, Anadolu'da başlayan Yunan işgalinin başarısı için tam kadro ile tempo tutmaktadır.

13unların karşısında savaş veren Türk gazetelerinin sayısı ise dörttür[19].

J922 yılına geldiğimiz zaman Kıbrıs'ta yayınlanan Türkçe ve Rumca gazeteleri kıyaslayacak olursak karşımıza şöyle bfri tablo çıkar:

Türkçe Gazeteler:

Söz Gazetesi	Türkçe	1200 adet
Vatan Gazetesi	Türkçe	800 adet
İrşat Gazetesi	Türkçe	400 adet
Ankebut Gazetesi	Türkçe	310 adet
Doğruyol Gazetesi	Türkçe	800 adet

[14] A.g.e. , s. 47 – 50.
[15] Altay , s. 17.
[16] Hakeri , Cilt1 , s. 102.
[17] Ünlü , s.68.
[18] A.g.e. , s.68 – 69.
[19] A.g.e. , s.72.

Davul Gazetesi	Türkçe	600 adet

Rumca Gazeteler:

Agonia (Mücadele)	(]3askı sayısı bilinmiyor)
Alithia (Gerçek)	800 adet
İ Foni Tis Kipru (Kıbrıs'ın Sesi)	adet
Eleftheria (Özgürlük)	1700 – 1800 adet
İmerisios Kiriks (Günlük İlanlar)	200 adet
Kiriks (İlan)	900 adet
Kobonos	1000 adet
Kipriakos Filaks (Kıbrıs'ın Savunucusu)	950 adet
Mastigon (Kırbaç)	1000 adet
Neos Ehnos(Yeni Millet)	400 adet
Patris (Vatan)	700 adet
Pafos (Baf)	470 adet
Efimeris Tu Lau (Halk Gazetesi)	450 adet
Pirosmos (İlişki)	1200 adet
Pikslaks	1000 adet
Rayas	500 adet
Salpins (Borazan)	700 adet'".

Yukarıdaki listede yer alpıJ1yaı1/fakat 1920'lerde çıktığı bilinen bir cliğer Kıbrıs Türk gazetesi de J-J_al<Jlqlf. Gazctesi'dir. Bu gazete 19.19 --1920 yıllarında yayınlamnaya lıaşlgfüp.ıştı. Gazetenin imtiyaz sahibi :Oerviş Ali Remmal, Sorumlu Müdür Mehmet Fikri'dir. O zamanlar Lefkoşa Kız Lisesinin karşısında olan "Hakikat Matbaası" gazetenin yönetim yeri idi. Esld.]'iirkçe, yeni Türkçe ve İngilizce karışık bir şekilde yayın yaptığt ye yayın yaşamının on – onbeş yıl sürdüğü söylenmektedir. Salı günleri çıkan. haftalık bir Türk gazetesi idi[21].

[20] A.g.e. , s.55-56.
[21] Altay , s.18.

Bu dönemlerde yayın hayatına giren diğer bir gazete de 4 Aralık 1924'te yayın yaşamına giren Hacı Bulgurzade Ahmet Hulusi Bey tarafından çıkarılan Birlik. Gazetesidir. Hacı Bulgurzade Hulusi Bey'in, aydın, Atatürk devrimlerine bağlı, onlara inanan, onların Kıbns'ta yerleşmesi ıçın çalışan, savunan bir kişiliği olduğu bugün de anılmaya devam ediyor. Bu gazete haftalık olup Cumartesi günleri yayınlanıyordu. 1924 - 29 yıllan arasında yayın yapmıştır[22].

1931 yılı Kıbrıs tarihi ıçın önemlii big tarihtir. 1931 yılında Rumlar ayaklanmışlardır. Bu ayaklanmanın nedeni ise Kıbrıs'ın Yunanistan'a bağlanması, yani Enosis'tir. 1931 Rum ayaklanması Kıbrıs'ın politik ve toplumsal yaşamını doğrudan doğruya etkilemiştir. Bu etkileme zincirinden basının da. elbet ki payı büyük olacak ve Türk basını bir suskunluk dönemi yaşayacaktır. Rumların İngilizlere karşı başlattığı bu ayaklanma İngiliz Güçleri tarafından bastırılır. Artık Kıbrıs'ta yönetim başlamıştır. Bu da tam bir baskı rejimidir. Siyasi Partiler kapatılır. Basına sansür konur-Bask, ve terör yönetimi 1943'lü yıllara kadar sürer. 1937'de Adadaki İngiliz Valisi'nin yetkileri daha da arttırılır Bu baskı dönemi etkisini gösterir ve gazeteler de tek tek kapanır[23]. Fakat bu dönemde silik de olsa dört gazetenin ismine rastlıyoruz. Bu dönemin ardından Türk gazetelerine bakacak olursak ise şu gazetelerin isimlerini görürüz:

+ Masum Millet Gazetesi
+ Haber Gazetesi
+ Ses Gazetesi
+ Vakit Gazetesi
+ Halkın Sesi Gazetesi
+ Ateş Gazetesi
+ Hürsöz Gazetesi
+ Kurun Gazetesr".

---

[22] Ünlü, s.73.
[23] Gazioğlu , A., C. Kıbrıs Tarihi, İngiliz Dönemi (1878 - 1960), Kıbrıs Araştırma ve Yayın Merkezi (CYREP) Yayınları, Lefkoşa, 1997, s. 76-83.
[24] Altay , 19 22.

2. 1974 BARIŞ HAREKATINDAN GÜNÜMÜZE KIBRIS TÜRK BASINI

2.1. BARIŞ HAREKATI ÖNCESİ KIBRIS TÜRK BASINI

İkinci Dünya Savaşının demokrasi yanlısı ülkelerin kazanmasıyla sonuçlanması beraberinde büyük değişiklikler getirdi. Bu değişiklikler dünyanın siyasal haritasına yansımaya başladığı sıralarda Kıbrıs'ta 1934'te yürürlüğe giren Newspaper , Books and Printing Law (26/1934) da geniş değişiklikler yapıldı. Kıbrıs'la ilgili kitaplarda çoğunlukla "baskı kanunları" diye adlandırılan bu kanunlar 1931 Rum isyanından sonra yürürlüğe konmuştur. 24 Aralık 1947' de yürürlüğe giren Press Law (136/1947) ile birçok kısıtlamalar kaldırıldı.

Fakat İkinci Dünya Savaşının bitimiyle dünyanın birçok ülkesinde doğmaya başlayan demokrasi - özgürlük havası Kıbrıs'ta uykuda olan Enosis' çileri yeniden uyandırdı.

1950' de Adada yine kilisenin öncülüğünde bir kamuoyu yoklaması düzenlenir. Ve Kıbrıs Rum halkının %96'sının Enosis istediği bütün dünyaya ilan edilir. 1953 yılında Makarios İngiliz Valisinden kamuoyu yoklamasını tanımasını ister. Olaylar 1955'te kanlı boyutlar almaya başlar.

Bu dönemde Kıbrıs Türk basını hiç de iç açıcı değildir. Bölük pörçüklük içerisinde yayınlanan Türkçe gazeteler hem içerik olarak hem de dış görünüş olarak zayıf ve cılızdır. Ve. ardı ardına çıkan. gazeteler yine ardı ardına kapanırlar.

Yaşanan kanlı olayların ardından 1960 yılında Kıbrıs Cumhuriyeti kurulur. Bu dönem içerisinde *Halkın Sesi, Bozkurt, Hürsoz* gazeteleri, arasına *Nacak, Cumhuriyet* gazeteleri katılacak daha sonra da *Akın, Devrim,.Zqfcr,Spvaş, Nizam* Gazeteleri de ardı ardına eklenecektir.

1960 - 1974 yılları arasında Kıbrıs'ta yayınlanan Türkçe gaz:eteleri.toplu olarak değerlendirmek gerekirse, gerek teknik açıdan ve gerekse< düzenleme bakımından üst düzeyde gazetelerdir. İçerik bakımından konuyu ele .alırsak sert, hırçın, kimi yerde bağnaz ve tek boyutlu öpinyon tipindeki gazeterdir. Bu gazeteler birbirlerine karşı içe dönük kavganın her çeşidini vermişlerdir.

1 Haziran 1973'te Raif Denktaş yönetiminde yayın yaşamına gıren Zaman gazetesini de sayarsak 1974 Barış Harekatı başladığında Kıbrıs'ta sadece üç tane Türkçe gazete kalmıştı: *Halkın Sesi, Bozkurt; Zaman*[25].

1974 Barış Harekatına kadar yayınlanan gazeteler:

1. Emekçi Gazetesi
2. Türk Sözü Gazetesi
3. İstiklal Gazetesi
4. Memleket Gazetesi
5. Milliyet Gazetesi
6. Vatan Gazetesi
7. Köylü Gazetesi
8. Cumhuriyet Gazetesi
9. Nacak Gazetesi
10. Akın Gazetesi
11. Mücahit Gazetesi
12. Limasol'un Sesi Gazetesi
13. Zafer Gazetesi
14. Savaş Gazetesi
15. Aile Magazin Gazetesi
16. Nizam Gazetesi
17. Halkın Sesi Gazetesi
18. Bozkurt Gazetesi
19. Ayna Gazetesi[26].

[25] Ünlü , s.99- 104.
[26] A.g.e. ,s.99-158.

2.2. BARIŞ HAREKATI SONRASI KIBRIS TÜRK BASINI

20 Temmuz 1974 Barış Harekatının başladığı sırada Kıbrıs'ta üç tane gazete yayınlandığını daha önce de belirtmiştik. Bu gazeteler Halkın Sesi, Bozkurt ve Zaman gazeteleri idi.

1974 sonrası Kıbrıs basınında Halkın Sesi gazetesini muhalefet saflarında görüyoruz. Hele Barış Harekatından sonra, Kıbrıs Türk Federe Devletinin kuruluşundan, Anayasanın, Partiler Kanununun kabulünden sonra sayıları altıya ~ yediye ulaşan muhalefet partileri kurulmuştur Dr. Fazıl Küçük bu muhalif siyasal partilerin hiç birinin yanında açıkça yer almamış, adeta partiler üstü bir muhalefet görevi üstlenmiştir. Halkın Sesi gazetesi de bu üstlenişin yayın organı olmuştur.

Bozkurt Gazetesi de Kıbrıs Türk basınının uzun ömürlü gazetelerinden olmuştur. Otuz yıla yakın aralıksız olarak yayın yaşamını sürdürmüştür. Kıbrıs TürkünÜn ölüm kalım savaşı verdiği en günlerde dahi Bozkurt gazetesi savaş Cephesinin en ön saflarında döğüşen bir mücahit sayfa bile de olsa görevini yapmaktan geri kalmamışnr.

Barış Harekatından sonra siyasal partilerin ardı ardına kurulması karşısında Bozkurt Gazetesi bağımsızlığını, yansızlığını titizlikle korumuştur.

1 Haziran 1973 tarihinde yayın yaşamına giren Zaman Gazetesi Kıbrıs Türk Cemaati- yönetiminden yana yayın. yapan bir gazeteydi. 20 Temmuz 1974 Barış Harekatından sonra Siyasal Partiler kurulmaya başlayınca o zamanlar Rauf Denktaş'ıı.(ryııyl/)J3ıışlcanlığını yaptığı Ulusal Birlik Partisi'nin yayı organı görününifüleigir111i.ştir.

Kıbrıs Barış Harekatınır Kıbrıs tarihinde önemli olaylardan biri olduğu sü götürmez. Kıbrıs'ın siyı:ısa.l,i.toplumsal ve ekonomik yaşaınına lJüyiJk değişiklikler getiren bu harekat Kıbrıs Türk Basınına da çok değişik biL kacfer çizgisi getirmiştir.

Bunlardan önemlisi Barış Harekatından sonra İstanbul gazetelerinin Ada'ya günü gününe gelebilme olanağının doğmasıdır. İstanbul gazetelerinin Kıbrıs'a gelmesi Kıbrıs'ta yerel basının etkinliğini yitirmesine neden olmuştur.

Kıbrıs'ta çok partili sisteme geçilmesi ile birlikte Siyasal Partiler yaslanabilecekleri bir basın organı aramışlardır.

1974 Sonrası Kıbrıs'ta yayınlanan Türkçe gazeteler:

a. Zaman Gazetesi (1 Haziran 1973 , Ulusal Birlik Partisi yayın organı)
b. Barış Gazetesi (1 Ağustos 1975)
c. Yenidüzen Gazetesi (12 Aralık 1975, Cumhuriyetçi Türk Partisi yayın organı)
d. Ulus Gazetesi (26 Mart 1976 , Ulusal Partisi haftalık yayın organı)
e. Yön Gazetesi (Ulusal Birlik Partisinin resmı olmayan yayın organlarından biri)
f. Yeni Kıbrıs Dergisi
g. Yarm Gazetesi (28 Nisan 1976 , bağımsız – haftalık siyasi gazete)
h. Söz Gazetesi (23 Ocak 1978 , Kıbrıs Türk Öğretmenler Sendikası yayın· organı)
ı. Olay Dergisi (17 Mayıs ..1978)
J. Yeni Devir Gazetesi (4 Ekim 1978, Gazetecilerin gazetesi)
k. Kurtuluş Gazetesi (1979 , Toplumcu Kurtuluş Partisi resmı yayın organı)
l. Ekonomi Gazetesi (13 Şubat 1979 yKıbrıs Türk Ticaret Odası yayın org~nı)[27]

2.3. KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ'NDE BASIN

Kıbrıs'taki iki halkın ortaklık esasına göre kurulan 1960 Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Rumların Enosis hayalleri nedeniyle yıkılmasının ardından Türkler 1975 yılında Kıbrıs Türl<: Federe Devleti'ni kurmuştur. Daha şonra ise 15 Kasım 1983 tarihinde bu olay geliştirilerek bağımsız Kuzey l(ıbrıs Türk Cumhuriyeti ilan edilerek Kıbrıslı Türkler ekonomik, sosyal, kültürel hayatlarını geliştirdiler, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti bugün tüm kurum ve kuruluşları ile bağımsızlık mücadelesi veren ve kendi ayaklan üzerinde durmaya çalışan genç

[27] A.g.e. , s. 158- 183.

bir çurnhuriyettir. KKTC'de medya faaliyetleri de oldukça ıyı bir gelişme kaydetmiştir.

KKTC' de faaliyet gösteren medya 3 başlık altında toplanmaktadır.

Görsel medya (yerli TV kanalları)

Yazılı medya (yerli gazete ve dergiler)

- Türkiye medyası (Türkiye'den yayın yapan gazete , TV ve radyolar).

Kıbrıs Türklerinin medya ile olan ilişkisinin tarihçesine bakılacak olursa, 100 yılı aşkın bir tarihi olduğu görülebilir

1963 yılında kuruları Bayrak Radyosu, sözlü basın olarak Kıbrıslı Türklerin dünyaya açılan penceresi olmuştur.. 1976'da TV yayınına başlayan BRT, 1983'te bağımsız bir kuruluş Bayrak Radyo Televizyon Kurumu adını almıştır. 1973'te kurulmuş olan "Türk Ajansı – Kıbrıs" (TAK), yayınlarına devam etmekte ve tüm özel – resmi basın yayın kuruluşlarına hizmet vermektedir. KKTC'de yazıl basın olarak 10 günlük gazete, 4 haftalık, 3 de aylık gazete yayıllanmaktadır. Avrupa, Birlik, Halkın Sesi, Kıbrıs, Kıbrıslı, Ortam, Vatan, Yeni Demokrat ve Yenidüzen günlük olarak çıkmaktadır. Ancak bu gazetelerden 4'ü siyasi partilerin uzantıları durumundadır.

Sözlü ve görsel basında faaliyet gösteren kurum sayısı da son yıllarda artış göstermiştir. Halen Akdeniz TV, BRTK (3 Kanal), Genç TV, Kanal T, Kıbrs TV yayıl yapmakta, BRTK, ES FM, First FM, KUJlUS FM, Kuzeyin Sesi Radyo Vatan, Sim FM de radyo yaymJa.rma devam etmektedir.

KKTC' deki med)'a.ılui geneL yapısını izah etmek için verilen bu bilgiler, ülkeiin demokratik yapısını ve/halkın "konuşma - sesini duyurma" isteğinin ne derece yüksek olduğunu ortaya. koymaktadır. Ülkede, basın-yayın' kunıluşları basın özgürlüklerini sonuna kadar kullanınakta, hatta bazen kişi hak ve özgürlüklerinin sınırlarını dahi aşmaktadırlar. Devlet yönetimi, .bu tüf)yayınlara bile çoğu zaman müsamaha göstermekte, ancak zaman zaman kendi/ kendini kontrol mekanizmasını kullaıunamayı adet haline getiren kurum veya kişiler devlet kurumları önünde hesap vermek zorunda kalabilmektedirler.

II. KIBRIS İ\DASINDA KIBRIS RUM BASININININ DOGUŞU VE GELİŞİMİ

Lefkoşa'ya İngiliz bayrağı çekildiği andan itibaren Ada Rumlarından bazılannırı çıkardığı birkaç olay 1814'lerden beri her yana sıçratılan "Büyük Yunanistaıı" umutlarını adada gün yüzüne çıkaran ilk kıvılcımlar olmuştu. Bu olayın çekirdeğinde ise Rum Ortodoks kilisesi bulunuyordu. Kıbrıs Rum Basınının doğmasının nedeninde de işte bu Bizans'ı yeniden kurma ve Enosis yani Büyük Yunanistan ülküsü yatmaktadır. Enosis'e varılabilecek yollar konusunda çeşitli fikirlerin varolduğu Kıbrıs Rum toplumunda, her fikrin temsilcileri kendi fikirlerinin kavgasını verebilmek ıçın ilk araç olarak gazeteciliğe sarılmışlardır. Kıbrıs Rum basınının her dönemde çok kalabalık ve çeşitli olmasının ilk nedeni de budur[28].

1. ADANIN İNGİLİZLERE GEÇTİĞİ DÖNEMİNDE KIBRIS'TA RUM BASINI

Kıbrıs Adasında Adanın İngilizlere kiralandığı 1878 yılından 1908 yılına kadar yani 30 sene içerisinde Türkçe, Rumca ve İngilizce olarak tam 47 gazete yayın yaşamına sokuluyor. Bu gazetelerden 2R'L Rumca , 11 'i İngilizce ve 6 tanesi de Türkçedir.

1.1. 1800'LÜ YILLARIN SONLARINDA YAYINLANAN RUMCA GAZETELER

25 Aralık 1892'de Kıbrıslı Türklerin yayınlamaya başladıkları Zaman Gazetesinin ilk sayısında, Kıbrıs'ta yayınlanan Rum Gazetelerinin adları sayılmaktadır: Lefkoşa'da Foni Tis Kipru (Kıbrıs'ın Sesi) , Evagoras , Avil ; İskele'de To Ethnos, Enosis, Horyatika; Limasol'da Alithia ve Salpinks.

---

[28] Ünlü , s.229.

Yine 1892 tarihli Cyprus Blue Book'ta Rumca Gazetelerin adlan şöyle sıralanmaktadır:

Alithia, Foni Tis Kipru, Salpinks, Enosis, Evagoras, Ethnos[29].

1.2. 1900'LÜ YILLARDA ÇIKARILAN RUMCA GAZETELER

1900'lü yıllara geldiğimiz .zaman ise şu Rıımca gazetelere rastlıyoruz:

- Alithia (Haftalık)
- Ekpedevsi (Aylık)
- Enosis (Haftalık)
- Evagoras (Haftalık)
- Kipros (Haftalık)
- Neon Etlmos (Haftalık)
- Foni Tis. Kipru (Hafüı.lıl()
- Salpkins (Haftalık)
- Kipriakos Filaks (21 Nisan 1906- 1923)
- Eleftheria ((26 Haziran 1906- 1969)
- İmerisios Kiriks
- Neos.Kipriakos Filaks (7 Kasım 1924)
- Neos Antropos
- İ Laiki (1925)
- Nea İ Laiki (1926)
- Nea Foni Tis Kipru (5 Ocak 1928)[30]

1931 yılının Kıbrıs tarihi için önemli bir tarih olduğuna Türk basıımpdan bahsederken değinilmiştir. 1 yılında Enosis isteyen Rumlar Kilise öncülüğünde ayaklanmışlar ve bu ayaklanma İngiliz Güçleri tarafından bastırılmıştı. Bu tarihten itibaren de Kıbrıs'ta bir baskı yönetimi foışlanıış ve basma da sansür komnuştur. Fakat bu sansürden etkilenen Türk basınının

[29] A.g.e. ,s.233.
[30] A.g.e. ,s.234-252.

aksine Rum basınının bundan etkilenmediği, hatta bölgesel gazeteciliğin de başladığı görülmektedir.

1931 yılından itibaren çıkarılan Rumca .Gazeteleri şöyle sıralayabiliriz:

- Pafos (Baf, Mayıs 1931)
- Nea İsotis (5 Eylül 1931)
- İmerisia 'Nea (26 Haziran
- Proini (4 Eylül 1932)
- Protevusa (1933)
- Neo Ellinika Grammata (14 Nisan 1935)
- Etlmos (1945)
- Efimeris (20 Temmuz 1946)
- Kipros(1951)
- Fileleftheros (1954- halen yayınlanmaktadır)
- Haravgi (Komunist AKEL Partisi yayın organı yayınlanmaktadır)
- Alithia (1955 - halen yayınlanmaktadır)
- Mahi (halen yayınlanmaktadır)
- Ergatikos Agonas (15 Şubat 1962)
- Agon (1964)
- Ethniki (1960)
- Sinagermos (1960)
- Telefthea Ora (1960)
- Tharros (halen daha Mahi gazetesi ile dönüşümhi olarak haftada bir yayınlanmaktadır)
- Asirmatos Kiryakotikos (1966) [31]

[31] A.g.e. , s.254-296.

2. 1974 BARIS HAREKATINDAN GÜNÜMÜZE KIBRIS RUM BASINI

2.1 BARIŞ HAREKATI ÖNCESİ KIBRIS RUM. BASINI

Rumların toplumsal, siyasal ve ekonomik yaşamlarında önemli sonuçları olan 20 Temmuz Barış Harekatı öncesi Kıbrıs. Rum Basınının tüm dikkatini 1960 yılında kurulan "Kıbrıs Cuıı1lıuriyetil'11ii1 yıkılması ve Enosis'in gerçekleştirilmesi ülküsüne. diktiğini görmekteyi:z: .. 1Q74· .yılına kadar yayın yapan gazetelerin tek .bir amacı vardı: Enosis, yani Adanın Yunanistan'a bağlanması. Gazeteler bu dönemde Adanın aslında "kendilerine ait olduğu" yönünde propagandalar yapıyorlar ve Rum halkının bu konuda bilinçlendirilmesi misyonunu yerine getiriyorlardı.

Parti gazeteciliğinin de yine 1974 öncesi başladığını görmekteyiz. 1974 öncesi yayın hayatına başlayan ve adanın Yunanistan'a bağlanması yolunda kendi aralarında da çekişmeli olarak yayınlar yapan gazeteler şöyle:

+ Asinnatos Kiriakos (1966)
+ Ta Nea (1968)
+ Mesimvrini (1968)
+ Gno111i (2 Haziran 1968)
  Eleftheron Vima (1969)
- Nea Proini (1970)
- O Kosmos Simera (1971)
- Nei Keri
- Apogevmatini (1971)
- Aneksartitos (1973)
- Demokratiki
+ Fakos (1973).

2.2. BARIŞ HAREKATI SONRASI KIBRIS RUM BASINI

Barış Harekatı ve 15 Temmuz 1974'te yaşanan Rum Hükümet Darbesinin ardından Kıbrıs Rum basınının daha saldırgan bir içerisine girdiklerini görüyoruz. Rum basını bu dönemden itibaren büyük ülkülerine ulaşmada kendilerine çok daha fazla görev düştüğü olgusundan hareketle Rum halkını en ayrıntılı ve en etkili biçimde bilinçlendirme ve eğitme görevini daha sıkı bir şekilde üstlenmiştir. 1974 yılından sonra yayınlanmaya başlayan gazeteleri de şöyle sıralayabiliriz:

- Demokratia (Demokrasi)
- Eleftheros Laos (Özgür Halk)
- Eleftherotis (Kurtarıcı)
- Karpasia (Karpaz)
- Amohostos (Magosa)
- Anagenniss (Yeniden Doğuş)
- Pankosmios Ellinizmos (Uluslararası Elenizın)
- Simerini (Günlük)
- Sosyalistiki Ekfrasi (Sosyalist İfade)
- İkones (Görüntüler)
- Demkratiko Vima (Demokratik Adım)
- Eleftheri Vima (Özgür Adım)
- Eleftheri Kipros (Özgür Kıbrıs)
- Dekatria (Onüç)
- Kipriaka Themata (Kıbrıs :r<.opµJarı)
- Demokratiki Poria (Demokratik Yol)
- Erevtinis (Araştırmacı)
- Eleftherotipia (Özgür Basım)
- To Vima (Adım)
- Kipriaki (Kıbrıslıca)
- Kirikas (İlan)

♦ Dilini (Günbatımı)[32].

2.3. GÜNEY KIBRIS RUM YÖNETİMİ'NDE BASIN

Güney Kıbns'ta bugün sekiz tane .güıilülç_(AlithiaApogevmatini, Cyprus Mail. Simerini, Mahi; Fileleftheros, Haravgi, Politis) ve ondört tane de haftalık gazete (Tharros, Cyprus Weekly, Weekly Review, Cyprus Financial Mirros, İkonomiki, Neos Tipo, Hrimatistiriaka, Ergatiki Foni, Ergatiko Vima, Resmi Hükümet Gazetesi, Athlitiko Vima, Trifilli, Athlithiki Tis Kiriakis, Mega Spor), yayınlanmaktadır... Günlük· .ve haftalık gazetelerin yanısıra belirli zamanlarda yayınlanan altı adet (Dimosios İpallilos, Enosis, Cyprus Tourism, Marketing, Antilogos, Allileggii) başka gazete ve 24 tane de dergi vardır.

Gazete ve dergilerin yanında Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nde bir resmi Haber Ajansı (Kıbrıs Haber Ajansı), 6 tane tüm Kıbrıs çapında izlenebilen TV istasyonu (PIK, Mega, Ant 1 TV, Lumier TV, Sigma Tv ve Alfa TV) ve dört adet yerel televizyonla 32'si yerel (1 adet Lefkoşa'da, 9 adet Limasol'da, 7 adet Larnaka'da, I adet Magosa'da veA adet Baf'ta) olmak üzere toplam 41 radyo istasyonu bulunaktadır. Güney Kıbrıs Rum Yönetimi basınında da siyasi parti gazeteciliği oldıkça yaygındır. Günlük gazetelerden Simerini gazetesi DİSİ (Demokratik Seferberlik Partisi) Partisi görüşlerini yansıtan Güney Kıbrıs Rum Yönetimi Lideri Glafkos Kliridis'in çizgisinde olan bir gazetedir. Haravgi Gazetesi ise aşırı Mahi ve haftalık olarak yayımlanan Tharros gazeteleri de darbeci Nikos Sampson'un yayın hayatına soktuğu ve bu kişinin görüşlerini yansıtan yayım organlarıdır. Ayrıca Rum Ortodoks Kilisesine ait olan televizyon ve radyo istasyonları da vardır.. örneğin Logos radyosu kiliseye ait olup tamemen dini niteliktedir. Fileleftheros / gazetesi ise liberal eğilimli bir gazetedır

Bu gazete, dergi, TV ve radyo istasyonları özellikle ulusal. elaya olan Kıbrıs sorunu konusunda halkı en iyi şekilde bilinçlendirme nıisyonu üstlenmişlerdir.

Güney Kıbrıs'ta , basının Kıbrıs konusundaki yayınları, Rum liderliğinin uzlaşmaz tutumunun tipik bir yansıması, hatta motoru durumundadır. Rum basını,

---

[32] A.g.e. , s.318-340.

Kıbrıs sorununun son 30 yılında, neredeyse daima tek yanlı bir çizgi izlemiş ve barış çağrısı yapmak yerine uzlaşmaz tutumunu sürdürmeye devam etmiştir. Rum Yönetimi'nin Kıbrıs konusundaki isabetsiz ve tansiyonu artırıcı kararlarını, eleştirmek yerine alkışlamış ve birçok krizin büyümesinde etken olmuştur. Füze krizi, bunun son örneklerinden biridir. Bölgede bir çatışma olasılığı yaratan S-300 füzelerinin Kıbns'a yerleştirilmekten vazgeçilme kararı, sağduyulu bir basını memnun etmesi gerekirken, Rum Yönetimi, Rum .basınının saldın okları altında kalmıştır.

Rum basınının bu uzlaşmacılıktan uzak,.. Rum milliyetçiliğini körükleyici ve taraflı yayınları, barışı destekleyici olmanın aksine, zaman zaman çatışma çıkarıcı mahiyete bürünmektedir, Rum gazetelerinin, özellikle taraflar arasında görüşmelerin yapıldığı dönemlerde ortaya attığı hayali senaryolar, görüşmelerin gündemini değiştirecek ve taraflar arasında güvensizlik meydana getirecek derecede olumsuz etki yapabilmekte

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

I. TÜRK VE YUNAN BASINLARINDA "ÖTEKİ" TOPLUM İMAJI

Başlangıçta insanlar ve daha toplumlar arasındaki düşünce, bilgi, haber ve kültür aktarımında kullanılan basın, I. Dünya Savaşı ve özellikle II. Dünya Savaşından sonra propaganda aracı olarak kullanılmıştır ve bu durum bugün halen devam etmektedir.

Günümüzde Kitle İletişim Araçları olarak isimlendirilen basın, radyo - televizyon, sinema filmleri, video bantları, plaklar, bilgisayar ve ses bantları devletlerarası ilişkiler yönünden, ülkelerin iç ve dış politikalarının yürütülmesi açısından çok büyük bir öneme sahiptir. Örneğin, kitle iletisim araçları ile kamuoyu gerekli biçimde oluşturularak iç ve dış politikada gerçekleştirilmek istenen konularda kamuoyunun desteği elde edilebileceği gibi, yine aynı yolla devletlerin iç ve dış politikalarında da sağlanabilir[1].

Basının ülkelerarası ilişkiler oldukça büyüktür. Devletlerin dış uygun biçimde oluşturularak, dış politikada gerçekleştirilmek istenen konularda kamuoyunun desteği elde edilebileceği gibi, diğer yandan yine aynı yolla hükümetlerin iç ve dış politikalarında kamuoyuna uymaları da sağlanabilir. Bunlardan başka yabancı uluslara ulaşabilmek, onlar üzerinde siyasal, kültürel konularda etkin olabilmek bakırnından da önem gösterir.

Basının propaganda aracı olarakikullanıldığının en önemli örneğini Hitler vermiştir. II. Dünya Savaşı sırasında. I-Iitler(ve>Mussolini propaganda tekniklerini çok ıyı kullanarak, radyo aracılığıyla savaşın ortamını hızlandırdılar/Radyo yayınlarını öylesine korkunç boyutta kullandılar ki, yayınlar uzun süre propaganda ile karıştırıldı. Uydurma haberlerle insanlardan gerçekler gizlendi. Bu

[1] N.Saygılı, "İletişim 'e Giriş", Ders Notları, Yakın Doğu Üniversitesi, 2000-2001 Ders Yılı.

demek değil ki radyo II. Dünya Savaşı öncesinde propaganda amaçlı ya da stratejik amaçlara yönelik kullanılmadı. Kullanıldı, fakat bu boyutta değildi. Önceden de var olan bu özelliğini II. Dünya Savaşı daha da hızlandırdı ve uluslararası radyoların çoğu aracılığıyla savaş hakkındaki kendi "teorilerini" geliştirdiler2.

Türk ve Rum - Yunan toplumları ilişkilerde de basının çok önemli bir role sahip. olduğu hatta oynadığını görmekteyiz. Hatta medyanın barışa. ve diyaloga ıyı 1999 yılında yaşanan depremden sonra Türk ı Yunan yakınlaşmasındaki medya tutumunda gözlemledik. Medyanın bu konudaki tutumu toplumun Türk - Yunan yakınlaşmasındaki bakışını da etkiledi. Bu tutumuyla medya, kararlı ve tutarlı bir şekilde verdiği mesajın medya kuramlarından da bilinen - gündemi belirleyici, sürdürücü ve gündemdeki konunun algılanmasını da biçimlendirici rolünün – somut ve çarpıcı bir örneğini de vermiş oldu.

Bu arada Yunanistan, Amerika Birleşik Devletleri Kongresi tarafından terörü destekleyen ülke durumuna düşüşünü Türkiye'de meydana gelen deprem ortamını medyatik alanda fevkalade ustalılda kullanarak gündemi değiştirdi.

Yunan medyası, Terörist başı. Abdullah Öcalan'ın ile onun hamiline düzenlenmiş Güney Kıbrıs Rum Yönetimi "Simerini" gazetesi köşe yazarı Lazaros Mavros'a ait pasaport ıın..,.:,ı.:,ıı..,.:mu, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi ve Yunanistan'ın terörizmi destekleyen ülkeler durumundan "Türkiye ile yakınlaşan ülkeler" durumuna dönüştürülmesini ustalıkla yerine getirdiler. Depremle birlikte GKRY ve Yunanistan, Türkiye'ye karşı terörü destekleyen ülkeler durumundan Türkiye'nin yardımına koşan ülkeler durumuna geliverdiler. Elbette ki, bunda en önemli rolü başta görsel, daha sonra da yazılı basın oynadı.

İster Türkiye, Yunanistan, ister Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti isterse de Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nde/ olsun samimi bir ortamda ve içtenlikli bir görüşme gerçekleştirebilirseniz, hemen, her gazeteci kendi ülkesinin medyasında "komşu"nun yansıtılışının milliyetçi bir çarpıtmaya maruz kaldığından yakınacaktır. Bu yakınına o kadar barizdir ki, nerdeyse bütün gazeteciler bir

---

[2] Browne, D.R. International Radio Broadcasting, Praeger Publishers, New York, 1982, s. 83.

ulusal tabu durumunda olan komşu üzerine yazdıkları kendi yazılarıyla bile aralarına bir mesafe koymaya çalışırlar'.

Milliyetçilik modern çağın en güçlü ideolojilerinden ve toplumsal hareketlerinden biri. Bir yanda ırkçılığa ve faşizme varan biçimler alırken, öte yanda modernleşmeci toplumsal hareketlerin motoru da olabiliyor. Toplumbilimci E. Gellner milliyetçiliğin nedenlerini irdelerken kültür boyutuna işaret eder ve milliyetçiliğin temelinde "popüler kültür"e karşı '!yüksek bir kültür" yaratma çabası olduğunu vurgular".

Bunun bir başka- yansımasını da, ve Yunan ulusal kimliklerinin birbirlerine tanımlanışında görmek mümkündür Bir yanda Yunanlılar, Antik Yunanın devamı ve demokrasinin beşiği olan üstün bir kültürün sahibi olduklannı söy Ierken, diğer yanda da Türkler Orta Asya'dan Anadolu'ya genış bir coğrafyanın üstün değerleri ile İslam dininin güzelliklerini birleştirmiş bir başka üstün kültüre ait olduklarını söylerler[5].

Tarihçi Edward Peters devletin oluşumuyla birlikte "vatan hainliği" kavramının da çok genişlediğini yazar. Peters'e göre, yöneticiler, devlet politikalannın iç ve dış düşmanlar karşısında çok zayıf durumda olduğu vehmi içindedirler. Bu sürekli vehim her türlü eleştirinin şiddetle bastırılmasına yol açar[6].

Milliyetçi söylem ne yazık ki, yalnızca ait olunan 'milleti ilgilendiren mesajlar içermiyor. Milliyetçi söylemle kurulan tanımlamalar, bir milletin ve ona ait değerlerin diğerinden farkının vurgulanması, diğeriyle araya sınırlar çekilmesi üzerine oturtuluyor. Dolayısıyla her milliyetçilik bir "biz" ve "onlar", "biz" ve "öteki" , "biz" ve "diğerleri" söylemi üzerine oturuyor. Böyle olunca birbirlerinin can düşmanı olan milliyetçilikler birbirlerini besliyorlar. Bu yüzden Yunan milliyetçiliği Türk milliyetçiliğinin, Türk milliyetçiliği de Yunan milliyetçiliğinin önemli besin kaynaklarındandır ve iki ülke gazetelerindeki birbirleriyle ilgili haberler irdelendiğinde bu karşılıklı besleme açıkça görülür.

Milliyetçiliğin ve "öteki" söyleminin temelinde bir siyasal elitin kendi iktidarını meşrulaştırma çabaları da vardır. Aslında, bütün siyasal iktidarlar kendi

---

[3] Tılıç , D. "Spesifik Bir Ötekileşme Örneği", Karizrna Dergisi , Temmuz - Eylül 20.00, s. 65.
[4] Gellner, E. Natinalisın and High Cultures, Hutchinson, J. ve Smith, A. D., Nationalism, Oxford University Press , Oxford , 1994 , s. 26.
[5] Tılıç, s. 65.
[6] Peters, E. Torture, Oxford University Press,Oxford, 1985 , s. 405-407.

y önetirnleri meşrulaşmak ıçın değişik düzeylerde milliyetçiliğe ve "öteki" söylemine sarılırlar. Lewis Coser bir klasik olan "Toplumsal Çelişkinin İşlevleri" isimli kitabında dış çelişkilerin iç bütünleşmeyi sağlama fonksiyonundan söz eder[7]. Bu çelişki gerek Türkiye gerek Yunanistan, gerek KKTC ve gerekse de GKRY'.deki Türk ve Yunanlı yöneticiler tarEıfinciıl1> çok önceden keşfedilmiştir. Karşı toplumlarla ilgili olarak yaratılacak düşmanlar içerideki sorunları unutturacağı ve iktidar karşıtlarını bastırmaya yEırııyacağını biliyorlar. İktidarlar bu yolu seçince karşı taraf hemen "öteki" haline geliyor ve onun hakkındaki ilgilerin sistematik olarak saklanması ya da çarpıtılması gerekli oluyor. Bu iş de büyük ölçüde ınedya ve gazeteciler aracılığıyla yapılıyor[8].

Toplumları ayakta tutan ve diğer toplumlarla olan ilişkilerinde en hassasiyetli nokta olan üç önemli unsur dil, din ve kültür'dür. Dil , din ve kültürün toplum içerisinde en üst tabakadan en alt tabakaya kadar iletilmesi ve bu konulardaki ulusal bilincin de sürekli olarak canlı tutulmasında hiç kuşkusuz en önemli rol "medya" diye adlandırılan kitle iletişim araçlarınındır. Bunun fevkalade farkında olan Yunanistan, 1999 yılı içindeki Türk - Yunan yakınlaşmasında Basın ve Yayın organlarını mükemmel diyebileceğimiz şekilde kullanarak bu yakınlaşmadaki siyasetini ulusal menfaatlerini saklı tutarak, Türk medyasını kendi paraleline çekmek ıçın çok ıyı bir şekilde kamuoyuna yansıtmıştır.

Türk medyasında zaten Türk milletinin kültüründe var olan HOŞGÖRÜ anlayışı ile Rum - Yunan medyasında olduğu gibi milli menfaatlerin saklı tutulduğu şekli ile değil geleneksel hoşgörü niyetini ön plana çıkaracak biçimde bu kampanyada bir iyi niyet görünümünü en ileri seviyeye götürmüştür.

Türk milletinde kin duygusu yoktur, kısa zamanda herşeyi unutabilir. Türk milletinin bu özelliğinin Basın'da da uygulanmakta olduğunu görmekteyiz.

Ancak Rum basınına baktığımız zaman, 2000'li yılları yaşadığımız şu günlerde bile bir yandan Türk - Yunan yakınlaşması yaşanırken diğer taraftan da Rum basınının Türk düşmanlığı işlemekte olduğunu görmekteyiz.

Türk medyasına baktığımız zaman ise, tarihi hatalardan ötürü Türkiye'yi terk etmek zorunda kalan Yunanlıların, Türkiye'yi, eski yaşadıkları yerlerini ziyaretlerini ve bu iki halkın "Ortak Kültür ve Tarihten Gelen Dostluklarından"

---

[7] Coser, L. The Functions of Social Conflict, Saint Martins Press , New York, 1985 , s. 27 , 31.
[8] Tılıç, s. 65.

söz ettiğini, televizyon ekranlarında Türk - Yunan yakınlaşmasını ön plana çıkardığını görürüz oysa Kıbrıs'taki Rum basın, yayın organlarında bu atmosfere rastlarnak mümkün değildir.

1. TÜRKİYE GAZETELERİNDE YUNANİSTAN İMAJININ İKİ DÖNEMİ

DEPREM ÖNCESİ VE DEPREM SONRASI

Türk medyasında Yunanistan'ın sorusu depremden kısa bir süre önce sorulmuş olsaydı yanıt daha farklı olurdu. Bu konuda sonrası" ayırımını milat gibi kullanmak mümkün.

Dr. Doğan Tılıç bu konudaki - Yunan ilişkilerinin bir yıl öncesini, düşününce şimdi yaşadıklarımız ve Trakya'da Barış İçin gerçekleştirmeyi planladığımız bir toplantıyı organizatörlerden Yunanlı bir gazeteci arkadaşımızın arabası bombalanınca iptal etmek zorunda kalmıştık. Bombacı Yunan milliyetçilerine bir vatan haininden başka birşey Kardak kayalıklarının Yunanca ismidir) Türk- Yunan dostluğunu dillendirenler

Oysa arasında başlayan do Gerçi iki ülke arasında depremle kitaplarında Türk düşmanlığı aşılandığı pek mümkün görülmemektedir.

Depremden önce ve depremden sonra ... Yunanistan'ın Türkiye medyasında yansıtılışı farklılıklar gösteriyor. Yine de değişmeyen birşey var. Bu da, medyanın özellikle ulusal konuları yansıtışını belirleyen temel yapısal durumdur. Medya - devlet ilişkisi, medyanın resmi ideoloji ve politikaları yeniden üretmedeki rolü, deprem öncesinde ele aynıydı, deprem sonrasında da aynı. Deprem öncesinde kavga ediyor ve bir nefret söylemi kullanıyorduk.

---

[9] Tılıç , s. 66.

Deprem sonrasında ise öpüşüyor ve sevgi söylevleri çekiyoruz. Bu noktada bütün gazetecilerin kendilerine sormaları gereken soru şudur: *"Eğer Papandreu ve Cem kucaklaşıp öpüşüyor olmasaydı, iki ülkenin resmi politikaları bu yöne dönmeseydi, şimdi gazeteciler öpüşüyor olacak mıydı ?"* Geçmişte kavga etme ve şimdi kucaklaşma resmi politikaların izdüşümüdür ve endişe verici olan budur. Medyanın rüştünü ispat etmesi, gerçekten dörclüncü güç olup, yasama, yürütme ve yargı erklerini kamu. adına denetlemesi politikalara karşı durmayı becerebildiği zaman>.ll}ümlc:ünclür. Gazeteciler ihtilafların azaltılmasında bir rol oynayacaksa, Türk --Yul1,cul ilişkilerine bir katkıda bulunacaksa bu ancak kendi kamuoylarına ternel ihtilaf konularında karşı tarafın pozisyonunun ne olduğunu hiçbir çarpıtma ve duygusal sömürüye sapmadan dosdoğru anlatmalarıyla olacak. Karşı tarafın pozisyonunu karikatürize edip el çırpmak ve kendi ülkesinin resmi politikalarını yeniden üreterek değil.

Çoğu zaman bir tabu haline gelen ulusal sorunların yansıtılışında ne yazık ki bir çift çarpıtma yaşanıyor. Birinci çarpıtma gazetecinin kendi milliyetçiliğinden, kendisini ait olduğu ulusun pozisyonuyla özdeşleştirmesinden kaynaklanıyor. Bu nisbeten masum bir çarpıtmadır. Ama bir çarpıtmayı kendi dışındaki ve iletişim sürecini etkileyen pek çok faktör gazeteciye dayatıyor. Bu kamuoyu baskısı olabiliyor, medya patronu baskısı olabiliyor, siyasal iktidar ve devlet baskısı olabiliyor, meslektaşların baskısı olabiliyor...Bütün bunlar gazeteciyi, olduğundan fazla milliyetçi olmaya zorluyor[10].

Diğer taraftan Türkiye ve Yunanistan'ın ulus devlet statüsünü birbirlerine karşı verdikleri bir silahlı mücadele sonucu kazanmış olmaları ve ulusal kimliklerini tanımlamada birbirlerini "öteki" olarak kullanmaları, bu iki ülkeye ilişkin haberlerin birbirlerinin medyasında yansıtılışını da önemli ölçüde etkilemekte[11].

---

[10] Tılıç , s. 66 - 69.

[11] Özgüneş, N. -Terzis,G. Media and Conflict Resolution in Greek-Turkish Relations, What are Journalists For?, Conflicts and Peace Forum, 2000, s. 57.

1.1. DEPREM ÖNCESİ DÖNEMDE TÜRKİYE MEDYASINDA YUNANİSTAN

Türkiye medyası Yunanistan medyasına oranla Yunan imajı konusunda her zaman daha hoşgörülü olmuştur. Sadece I{a,rdak krizi ve Terörist Abdullah Öcalan'ın .Kenya'daki Yunanistan Büyükelçiliği'nde yakalanması sırasındaki kriz günlerinde sert bir tavır; takıldığı gözlemlenınekteclfr.

Deprem öncesi dönemde Yunanistan •haberlerinin nasıl yapıldığına ilişkirı değerlendirrneyi 10 Ekim - 10 Kasım 1997.Jaı;ib.leri arasında bir ay boyunca üç gazetede yer alan haberleri irdelemiş olan Ga~i 1011.iyersitesi İletişim Fakültesi'nden Ömer Özer'in çalışmasını özetlemekte yapfoakt>ınümkün. Bu bir ay boyunca Cumhuriyet , Milliyet ve Türkiye gazetelefü1cl~ Yunanistan'la ilgili 116 haber yer almış. Haber başlıkları özetle şöyle:

-Kıbrıs'ta Savaş Oyunu

-Ege'de savaş tahriki

-Savaş provası

-Ege yine ısındı.

-Pangalos yine ağzını açtı.

-Terbiyesiz Pangalos.

-Çirkin saldırı.

-Atina ateşle oynuyor.

-Planlı tahrik... [12]

[12] Özer , Ö. Haber Söylemi: Türk Yunan İlişkileri, İletişim , 99/1 , Ankara: Qazi .Qıli:v~r sitesi İletişim Fakültesi Yayını, Ankara, 1999.

Bir ay boyunca yapılan haber başlıkları adeta klişeleşmiş bir sabit anlamlılık ıçerıyor.

1.2. DEPREM SONRASI DÖNEMDE TÜRKİYE MEDYASINDA YUNANİSTAN

Deprem sonrasında Türkiye Yunanistan haberleri irdelendiğinde ise haberlerde deprem havasının tam tersinin hakim olduğu görülür. 12 Nisan - tarihleri arasında Cumhuriyet, Hürriyet, Milliyet, yayınlanan haberlerden seçilen tanesi 180 derece dönmüş olduğu görülmektedir.

Bu haberlerden bazılarının başlıklaı-ı şöyle:

-Fotoğraflar, dostluk ıçın.

-Yunan adalarında vizesiz tatil.

-Yunanistan'ın piyano dehası Sguroş. Jiirl~iyy'çle.

-Türk askerine sevgi gösterisi.

-En çetin sorun Kıbrıs.

-Bankacılıkta Yunan dostluğll.

-Dayan komşu, yettıın:.Türk(qskyrijşgali önledi.

-Atina'da Selin sokak.

-Papandreu: Ege'de anlaştık.

-Ege'de Türk- Yunan buluşması.

-İki ülke arasında dostluk rüzgarı.

-Hayal bile edilemezdi.

-Türk- Yunan turizminde patlama vıa""aı\,.

Görüleceği gibi ilk dönem haber başlıklarında en sık kullanılan sözcüklerden biri savaşken yeni dönemde onun yerini dostluk sözcüğü alıyor. Bütün bu haberlerde Yunanistan prem öncesi haberlerde göründüğünden farklı. Artık "öteki" değil "biz" olmuş:

2. YUNANİSTAN **GAZETELERİNDE TÜRKİYE İMAJININ İKİ DÖNEMİ** DEPREM ÖNCESİ VE **DEPREM SONRASI**

2.1. DEPREM ÖNCESİ **YUNANİSTAN MEDYASINDA TÜRKİYE**

Yunanistan medyasında Türkiye imajının yansıtılmasında da "deprem öncesi" ve "deprem sonrası" ayırımını milat gibi kullanmak mümkün. Fakat Yunanistan basınında Türk basınında olduğu gibi yüz seksen derecelik bir dönüş olduğunu söylemek pek mümkün değildir. Değişiklikler tabiki olmuştur. Ancak bu Türk basınında olduğu gibi değildir. Yunanlı gazeteciler ulusal menfaatlerini her zaman ön planda tutmaya devam etmekte ve bu konularda kesinlikle hiçbir taviz verilmemektedir.

Türkiye'deki çeşitli kurumlar Yunan edebiyatına ait ese.rleri Türk izleyicisine sunarken benzer etkinliklere Yunanistan'da rastlamak pel(111ümkün değildir.

Deprem öncesi dönemde Yunanistan'da Türkiye ile ilgili haberlerin nasıl yapıldığına ilişkin değerlendirmeyi Türk basınında olduğu gibi 10/ Ekim - 10 Kasım 1997 tarihleri arasında yayım organları To Ethnos, To Vima, Apogevmatini, Eksusia, Adesmeftos Tipos, Kathimerini , Eleftherotipia, Eleftheros

[13] Tılıç, s. 69.

Tipos ve Ta Nea gazetelerindeki haber başlıkları ile yapmak mümkün. Haber başlıkları özetle şöyle:

-Pangalos: "Haydutla, katille ve ırza tı:x:a,yüz edenle görüşmem".

-Kasulidis: S-300 füzeleri konusunda taviz vermeyeceğiz

-Kıbrıs rehin.

-Kemalizinin kurılanyla. dans.

-Sayın Siinitis diplomatik saldırıya geçmenizin tam zamanı

-Türkler neden tahrik ediyor ?

-Holbrooke tehditlerinden rahatsız oldu

-Atina'nın Türkiye -AB konularındaki tavrı sertleşiyor.

-Diyalog değil gerilim istiyorlar.

-Girit için diplomatik hazırlık.

-Kanı [illegible]

-Ankara tuzak kuruyor.

-Ege'yi satmamız mümkürıixr:ıii?

-Pangalos Türklerin müttefiklerini suçladı!".

[14] Türkiye Cumhuriyeti, Başbakanlık, Basın - Yayın Enformasyon Genel Müdürlüğü , Dış Basında Türkiye Bültenleri Arşivi.

Türkiye ile ilgili haber başlıklarından da görüleceği üzere Türkiye "Yunanistan'ın baş ağrısı, güvenilmez, her an bir sorun çıkarabilecek, Yunanistarı'm topraklan ve egemenlik hakları üzerinde gözü olan, yeterli güç ve imkan bulduğunda hemen Yunanistan'a saldırabilecek olan bir ülke" olarak yansıtılmaktadır.

2.2. DEPREM SONRASI YUNANİSTAN MEDYASINDA TÜRKİYE

Deprem sonrası Yunanistan medyasında yer alan Türkiye haberleri incelendiğinde bazı. yumuşamalara rastlanılmakla birlikte bunun Türk basınında olduğu gibi bir yumuşama olmadığı görülmektedir.

12 Nisan - 20 Haziran 2000 tarihleri arasında Yunar yayım organlan To Vima , Eksusia , .Kathimerini , Eleftherotipia ve Ta Nea gazetelerinde Türkiye ilgili haber başlıkları şöyle:

-Sırada askeri diplomasi var.

-Güven ararken.

-Türk- Yunan ilişkilerinde yeni adımlar.

-Hükümet yine Ege ile ilgili diyalogu sınırlandırıyoı

-Simitis Ankara'dan yanıt bekliyor.

-Ege ordusu ile ilgili önerinin perde arkası.

-Ege ordusunun yer değiştı.111.esi bir denge unsuru değildir.

-Türk - Yunan ilişkilerinde; büyükihatalar.

-Papandreu - Cem - Albright arasındaki rizikolu randevu.

-Sonuç beklemek yararsız.

-Geriye dönüş.

-Türk - Yunarı konularında yeni dengeler.

-Herşeyden önce Kıbrıs.

-Türkiye'rıırı yeniden yapılanması AB/üyeliği için temel bir unsur.

-AB - Türkiye karma parlamento heyetiı1cleif'iki ayrı dünyanın" çatışması.

-Verheugen: Kıbrıs'ta sürece Türkiye'nin AB üyeliği düşünülemez.

-Acelecilik: yerine sağduyu.

~Tehlikeli anlaşmazlık [15]

Sadece kısa başlıklar halinde verilen yukarıdaki haber başlıklarından da anlaşılacağı üzere Yunan basını iki ülke sadece bir deprem ve zeytin kavramış durumdadır ve bu saklanarak, tarihi tahrif temeline inilecek olursa 1829 yılında ile oluşturulan Yunanistan coğrafyasına Yunanistan'ın sadece çınar yaprağını ve onun biraz üzerinde yer alan "Sterea Ellada" , Orta oluşturulmuş olduğunu ve 2001 yılına kadar geçen süreç 2. Dünya Savaşları ve 1929 İttifak kuvvetlerinin "Küçük Asya" olarak tabir ettikleri Türkiye topraklarımda bu smırlar içerisine katma eğiliminde olduklarını görürüz.

[15] Türkiye Cumhuriyeti, Başbakanlık, Basın - Yayın Enformasyon Genel Müdürlüğü , Dış Basında Türkiye Bültenleri Arşivi.

\.JaR {).R'i
0

İşte "Ulusal Politika" olarak tanımlanan bu emperyalist düşüncenin Yunan ve Rum halkının zihinlerinde yer etmiş olması bu zihniyete sahip halktan oluşan medya mensupları üzerinde eğitimden kaynaklanan bu zihniyetten kendilerini soyutlamaları elbette mümkün değildir.

Zaman zaman meydana gelebilen kendi avantajlarına dönüştürebilecekleri zemin bulunmadığı dayalı olarak, belirli dönemlerde sadece zaman kazanmak istenilen hedeflere ulaştırabilecek zeminin oluşabilmesi ilişkilerinde belirli ölçüde bazı yakınlaşma veya. yumuşama da "Megali İdea" yani Büyük Ülkü denilen, yani Doğu yeniden kurulması düüncesi Rum ve Yunan eğitim yer almaktadır.

Nitekim 1923 Lozan Barış kadar gelen Türk-Yunan ilişkilerini analiz ettiğimiz "Ulusal Politika"larına ulaştıracak her türlü gibi kullandıklarını ve bu meselelere başında da Yunanistan ve Güney olduğunu görmekteyiz.

Örneğin, Ermeni meselesinin gündeme geldiği her dönemde Yunanistan'ın bunda aktif rol oynadığı hatta Atina sokaklarında masum diplomatlarımızın şehit edildiği hala silinmemiştir.

Rum Yönetimi'nin birinci eski Komutanı General askeri eğitim veren ilk kişi Abdullah Öcalan'ın **dışına** :~wyu ..... „~_,,,,~,~

Pontus İdea hedefine götürebileceğini

2000'li yıllarda Din Turizmi dönemlerinde aktivitelerini arttırmayı planlayan bundan önce Saınsun'dan başlayıp Karadeniz bölgesinde var olan kiliselerin onarımlarını, Yunan kaynaklı olduğunu iddia ettiği Karedeniz müziğinin tanıtımı ve çoğunluğu Yunanca kelimelerden olan sözde "Pontus Lisanı" yaratmaya çalıştığı ve bu eylemlerle

Türkiye Cumhuriyeti içerisinde kökeni Yunan olan bir başka ırk ortaya çıkarmaya çalıştığı bilinmektedir.

II. KIBRIS TÜRK VE KIBRIS RUM· BASINLARINDA "ÖTEKİ" TOPLUM İMAJI

Kıbns'ta yaşayan iki halkın, istikrar eksikliği gerekse birbirlerine karşı verdikleri mücadele erken zamanlarda basın kavramına asılma ihtiyacı değinmiştik. Rumlar ENOSİS'e ulaşma ve "gazete" adı altında ve propagandalarını yaymaya getiren birer mektup basını doğmuştur.

Daha önce de bahsedildiği gibi Yunanistan'ın "Megali İdea" yani Büyük Ülkü felsefesine tarih süreci içerisinde Kıbrıs Rumlarının da bilfiil katıldıkları tarihi bir gerçektir.

Daha sonraki dönemlerde meydana gelen Yunan isyan hareketlerine Kıbrıslı Rumlar da katılmışlardır.

Asya" hareketine de Kıbns'tan bu maceranın yenilgi ile eden göçmenlerin gemilerle Kıbns'a taşıunaıarı,.p,uşiiıl<-ti|119.:z~i~reı~rge sürekli olarak karşımıza çıkan Rumların nüfus çoğunluğu·mesel~sinjn. tyıl1ellerininaltıldığı bir dönemdir.

Kısacası Yunanistan'm qµytiıne hareketlerinin her birinde Kıbrıs Rurnlannın varlığını görmek mümkündür,

Bu şartlar altında bu topluluktan yetişen Basın - Yayın ınensııpla.nnın tarafsızlığını beklemek elbette saflık olur.

Bundan dolayıdır ki, Kıbrıs Rum halkı ve dolayısıyla medyası kendini Kıbns'ın tek hakimi ve Kıbrıs Türklerini de bu adada bir azınlık olarak görme alışkanlığı edinmiştir.

Halbuki Kıbrıs Tarihi incelendiği zaman görülür ki, Kıbrıs tarihin hiçbir döneminde Yunan idaresi diye tanımlanacak bir idare altına girmemiştir.

Elbette Bizans dönemleri yaşanmıştır ama Rumların ne kadar Roma veya Bizanslı olduğu tartışma konusudur.

En uzun dönemini; 307 yıl Osmanlı Türk İdaresinde geçirmiş olan Kıbrıs'ta Türkleri bir "azınlık" olarak görmek ~lpette çok yanlış olur.

Kıbrıs'ın 1878'de İngiltere'ye kiralanmasından sonra Kıbrıs'ın Yunanistan'a ilhakının kaçınılmaz old.uğunu düşünen Kıbrıs Rumlarına 1930 yılında İngiltere İşçi Partisi BaşkanınınxKıbrıs'tan çekilmeyeceklerini açıklamasından sonra 1931 yılında Kıbrıslı Rumlaı' Limasol'da yaptıkları bir miting ile Enosis istediklerini açıkça haykırmışlardır. 12 :- 22 Ocak 950 yılında Kilise önderliğinde düzenlenen sözde halk oylaması ile de bunu pekiştirmeye çalışmışlardır.

Pek tabi ki bu hareketi 1 Nisan 1955'te ortaya çıkan EOKA ve 1959 Zurih - Londra anlaşmaları ile kurulan 1960 Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasasındaki 13 maddenin değiştirilmesinin istenmesi üzerine Rumların başlattığı 21 Aralık Kanlı Noel olaylarının Rum zihniyetinin ortaya konması bakımından örnek olarak göstermek mümkündür.

İşte asırlar boyu süregelen bu tarihi gerçekler karşısında sadece bir depremle meydana gelen bir Türk -Yunan yakınlaşmasının ne. denli mümkün olabileceğini iyice düşünmek gerekir.

1. RUM BASININININ İÇYÜZÜ VE BİRKAÇ ÖRNEK

Tarihin hiç bir döneminde Kıbrıs'ın Yunan idaresine girmediği gerçeğinden hareketle Kıbrıs Rumlarının bu gün kendilerini Yunanistan'ın ve Yunan milletinin bir parçası ve "aynı millet" felsefesi ile yetiştirilmiş olmaları, gerek tarihin tahrif edilmesi, gerekse "ulusal mesele" olarak tanımladıkları Kıbrıs meselesinde malesef gazetacı yazarlar da kendilerini bu etkilerin tesirinden bir türlü kurtaramamışlardır.

Gerçeklerin kısmen de olsa yer aldığına maalesef çok nadiren rastlanılmaktadır.

Rum basınındaki tahrikkarlığın ucu 1453 İstanbul'un Osmanlı Türk idaresine girişine dayanınaktadır.

Kendilerini ROMA'nın bir parçası olarak gören Yunanistan'ın eğitim sistemine baktığımız zaman günümüz Yunancasının adına ulus okulu (Sholi Tu Genus) dedikleri ve yapısı halen ayakta duran İstanbul Patrikhanesinin hemen yanıbaşında inşa edilmiş bu okulda başlamış olduğunu ve bu okuldan mezun olan pek çok öğrencinin daha sonra Yunanistan'ıii/bağımsızlığını kazanmak için başlatmış olduğu isyan hareketlerinde her >biriiii11 pirer bölge lideri olarak 'ortaya çıktığını görmekteyiz.

Buna paralel olarak İstanbul Patrikliğinin Doğu ile Batı Romanın (1054) bölünmesine sebep .olan ayrılıştan sonra İstanbul'un Osmanlı Türkleri tarafından fethedilişini müteakip "Patriklik" ünvanının verilmiş olduğunu ve Osmanlı idaresinde "Vezir-i Azam" nişanesi yine bir Yunanlı tarih yazarına göre İstanbul Patrikliğinin "Devlet içinde Devlet" olacak nitelikte ödüllendirildiğini görmekteyiz.

Bütün bunları, tarih boyunca bir propaganda mekanizması olarak, büyük bir maharetle kullandığına şahit olduğumuz Rum "Medya Felsefesinin" oluşumuna fevkalade bir etkileş imin söz konusu olduğuna değinmek zorundayız

Nitekim 1571 Kıbrıs'ın Osmanlı Türk idaresine girişini müteakip bu tarihe kadar Roma, Bizans, Luzinyan v.s. gibi devletlerin idaresine giren Kıbrıs'ta da Kilisenin İstanbul Patrikliği konusunda olduğu. gibi· tarihte ilk defa Ortodoks "Başpiskoposluk" mekanının (Bugünkü. SaintNarı1ayas Müzesi) makam olarak oluşturulmuş old:uğJın:u .>ve Kıbrıs B;;ı.şpiskopos'unun da "Vezir-i Azamlık" nişanesi ile ödüllendirilı11iş iQlçl.:uğtıı1t1 göt111el(teyiz.

Bugün RumlarAi..için. ıı1<::uts;;ı.l'!ir.iSayılan)Dip Karpaz'daki Saint, .. ·.Andreas Manastırının inşaasi, ·•.••·0s111c;l.rılı ']:'tirk/.iqı;u·esi>döneminde başlayıp taı11qınlanınış olmasına (1746) rağ111eı1,•/Rµı11 J'al"ih\.yazarları ve basınında bu kayıtlara hiç raslanmadığı gibi tam aksine l!Qsmaı1lı Türk idaresinde Rumlara dil ve din ozgürl üklerinin verilınediğii' yönti.11çl.ek:i .ifadelere. de rastlanmaktadır.

Halbuki 1600 yılında ba.şlayaı1< Kıbrıs Rum Ortodoks Kilisesindeki inkişaf, "her köye bir kilise kampanyası" şeklinde başlamış, kiliselerin/ sayısı sadece Kuzey Kıbrıs'ta 350'.nin üzerine ulaşırken, camilerin rakamı ise Kıbrıs'ın genelinde sadece 17'de kalmıştır.

İlk ve orta eğitim sıralarında başlayan tarihin çarpıtılması olayının 2001'de de devam ettiği incelenen okul kitaplarında görülmektedir.

Bu duygusallık içerisinde yetişmekte olan günümüz ve yarınların medya mensupları da hali ile bu tarihi çarpıklıktan etkilenmektedir.

2. 1955-74 DÖNEMLERİNDE YAŞANMIŞ GERÇEKLER VE RUM VE KIBRIS TÜRK BASININDA YANSITILAN HABERLERDEN BAZI ÖRNEKLER

Türk ve Rum· ortaklığına dayalı 1959 - Londra anlaşmaları ile kurulan 1960 "Kıbrıs Cumhuriyeti" Makarios'un Cumhurbaşkan vekilinin VETO hakkı ve yerel idarelerle ilgili idari maddelerin değiştirilmesi başta olmak üzere Anayasa'da 13 maddenin değiştirilmesini isteyen ve buna Kıbrıs Türklerinin itiraz etmesi üzerine giderek tırmanan sürtüşmeler, Rumların bir gecede tüm Türkleri ortadan kaldırmak amacı ile 21 Aralık 1963 günü meydana gelen çatışmalar Türle ve Rum Basınında farklı şekilde yer almaktadır. Bu dönemde yaşanan gelişmelerle ilgili Kıbrıs Rum ve Kıbrıs Türk basınlarında yer alan bazı haberler şöyledir:

Belediyeler krizi ile meydana gelen sürtüşmeleri 3 Ocak 1963 tarihli "Bozkurt": gazetesi "BELEDİYELER KRİZİ HAD SAFHADA' şeklinde birinci sayfasında ana manşet olarak vermektedir [16].

Aynı günkü "Halkın Sesi" gazetesi de bu haberi "TÜRK BELEDİYE KANUNLARI YÜRÜRLÜĞE GİRDİ. HİÇ BİI TEHDİT KARŞISINDA GERİLEMEYECEĞİZ" [17] şeklinde vermektedir.

Aynı konu ile ilgili 4 Ocak 1963 tarihli "Halkın Sesi" gazetesi: *"Türkiye BüyükMillet Meclisi dokuz Ocak'ta](.ıbrıs konusunu ele alacak. Belediyelerin taksimi*

[16] Bozkurt Gazetesi, "Belediyeler Krizi I-lad Safhada" , 3 Ocak 1963.
[17] Halkın Sesi Gazetesi, "Türk Belediye Kanunları Yürürlüğe Girdi. Hiçbir Tehdit Karşısında Gerileıneyeceğiz", 3 Ocak 1963.

gibi konular icabında garanti andlaşmasının 4. Maddesinin tatbikini gerektirecek ağırlıktadır" başlığını kullanmıştır [18]

4 Ocak 1963 tarihli "Eleftheria" gazetesi bu konuyu *"Hükumet Kıbrıslı Türklerin Belediyeler konusundaki yasadışı davranışlarını bertaraf etmek için gerekli tedbirleri alıyor"* [19] şeklinde yansıtmaktadır. Ayni gazete Dr. Küçük ve Rauf Denktaş'ın Ankara'ya gidişlerini Makarios'un elini öpen bir kişinin fotoğrafının yanında, gayet sade .bir: üslupla: *"Kıbrıslı Türk liderler Dr. Küçük ve Denktaş Ankara'ya gidiyorlar"* [20] şeklinde vermektedir.

Aynı haberin 4 Ocak 1964 tarihli "Mahi" gazetesinde: *"Makarios dün yaptığı konuşmasında: Geri adım atabileceğimiz her türlü yolun sonuna geldik"*[21] başlığı ile verildiğini görmekteyiz.

1963. olaylarına zemin hazırlayan mesele elbette ki Kıbrıs'ın Yunanistan'a ilhakı için 1 Nisan 1955 tarihinde oluşturulan EOKA Tedhiş örgütüdür.

Lefkoşa ve Limasol'da bombalann, patlatılmasıyla EOKA, L Nisan gecesı yeraltından yerüstüne çıkar. İlk olaylar 4 Nisan günü başlar. Limasol - Lefkoşa bomba gürültüleri .ile uyanır. "Aneksartitios" (Bağımsız) adlı Güney Kıbrıs Rum Kesimi gazetesi konu ile ilgili haberi şu şekilde vermektedir: *"Dün yine Lefkoşa ve Limasol'da yeni patlamalar oldu"* [22].

Aynı haberi aynı tarihli (5.4.1955) "Halkın Sesi" gazetesi de: *"İlhak yaygaracılarının tethiş hareketleri devam ediyor"* başlığı ile verdi [23].

---

[18] Halkın Sesi Gazetesi, "Türkiye Büyük Millet Meclisi dokuz Ocak'ta Kıbrıskonμ.stıpyfle alacak. BeJediyelerin taksimi gibi konular icabında garantiandlaşmasının 4. Maddesinin.tatbil<ini>gerektirecek ağırlıktadır", 4 Ocak 1963.

[19] Eleftlıeria Gazetesi, "Hükümet Kıbrıslı Türklerin Belediyeler konusundaki yasadışı davranışlarını berraraf etmek için gerekli tedbirleri alıyor", 4 .QcakJ963.

[20] Eleftlıeria Gazetesi, "Kıbrıslı Türk Liderler Dr. Küçük ve Denktaş Ankara'ya. gidiyorlar", 4 Ocak 1963.

[21] Mahi Gazetesi, "Makarios dün yaptığı konuşmasında: Geri adım atabileceğimiz her türlü yolun sonuna geldik" 4 Ocak 1963.

[22] Aneksortitos Gazetesi, "Dün yine Lefkoşa ve Limasol'da yeni patlamalar oldu", 5 Nisan 1955.

[23] Hatkın Sesi Gazetesi, "İlhak yaygaracılannın tethiş hareketleri devam ediyor", 5 Nisan 1955.

Rumların Kıbrıs Türklerini tamamen pasifize etmek ıçın topluca katledilmeleri konusunda yürürlüğe soktukları AKRİTAS planından istenilen sonucu alamamaları üzerine münferit olaylar devam· etmişi tir.

Öldürdükleri Türklerle ilgili olarak bir ı bakıma KILIF hazırlamak ve dikkatleri kendi üzenlerinden: uzaklaştırmak içii1>Rum medyasında bu haberlerin "Türkler arasında parçalanma" şeklinde yer a.lclığt. görülmektedir. Buradaki amaç kendi öldürdükleriTürklerin.arasında çekişmeqfclµgµ>izlenimini vermektir.

5 Ocak 1964 tarihli "Mahi" haberi şöyle: *"Tedhişçiler şimdi kendi aralarında başladılar. Türklerde parçalanma"* 24.

Aynı tarihli (5 Ocak 1964) Türk de bu haber şu şekilde yer almaktadır: *lelden Bir Hükumetle Teşriki Mesai*

9 Ocak 1964 tarihli "Mahi" gazetesinde "Tam Bağımsızlık" felsefesi gazete manşetlerine yansırken öbür yandan "isyancı ve tedhişçi" sözcükleri ile sıfatlandırılan Kıbrıs Türkler öldürülmeye devam etmektedir 26.

14 Şubat verdiği haber: *"YENDİK. Gün tedhişçiler bertaraf edildiler"* 27 şeklinde Türklerinin cesetlerinin fotoğraflan yayınlamaktadır.

Aynı tarihli "Mahi" gazetesi EOKA'cı katil Sampson'un , Küçük Kaymaklı sok.aklarında , bir elinde Türk Bayrağı , diğer elinde Tabanca olan fotoğrafını ; *"Güçlü isen gel de al"* eski Yunan atasözüne yer vererek yansıtmaktadır 28.

---

24 Mahi Gazetesi, "Tedhişçiler Şimdi Kendi Aralarında Hesaplaşmaya Başladılar" , 5 Ocak 1964.
25 Bozkurt Gazetesi, "Dr. Küçük, 'Masum Halka Vahşetle Hücum Eden BirHükümetle Teşriki Mesai Etıne İmkan Dışıdır' dedi" , 5 Ocak 1964.
26 Mahi Gazetesi, "İsyancı ve Tedhişçi Türklerin İç Hesaplaşması Devam Ediyor", 9 Ocak 1964.
27 Mahi Gazetesi, ""YENDİK. Gün doğarken genel saldırı. Türk isyancılar , tedhişçiler bertaraf edildiler", 14 Şubat 1964.
28 Mahi Gazetesi, "Güçlü isen gel de al", 14 Şubat 1964.

4 Ocak 1964 tarihli "Halkın Sesi" gazetesi ise yapılan bu Rum saldırılarını: *"Dr. Küçük'ün Makarios'a kesin cevabı. Kıbrıs'taki her Türkün kalbinde uyanan acı o kadar büyüktür ki, hadiselerden önceki duruma dönmek tamamen imkansızdır"* şeklindeki bir haberle yansıtmaktadır [29].

14 Şubat 1964 tarihli "Halkın Sesi" gazetesi mücadelelerle ilgili haberi *"Mücahitler Limasolida, bir kahramanlık destanı verdi Bir karış gerileme yok. Mücahitlerin Yorgacis'in ultumatomuna kesin cevabı Lefkoşa ya selam götürün denize kadar dayanacağız.· Silah verme yok teslim olma yok. Türkiye Delegesi Güvenlik Konseyine ınüracaat etti"* şeklinde vermektedir [30].

8 Ocak 1964 tarihli Türk yayım organı "Bozkurt" gazetesi ise bu olayları: *"Canlarını vererek Türk Cemaatının, canını, malını ve şerefini koruyanlara ihanet etmeyeceğiz. Ancak Türkleri yeniden Rumların merhametine tert etmeyecek hal şekli kabul edilebilecqktir'(* şeklinde yansıtmaktadır [31].

Bu arada Kıbrıs Türk heyeti Ankara'ya .gitmiştir. Burada bir demeçweren Rauf Denktaş: *"Kıbrıs Davası ya bu sefer halledilir, veyahutta Kıbrıs Türklüğü Kıbrıs 'tan silinir"* şeklinde konuşur.

Aynı tarihli (8 Ocak 1964) "Bozkurt" gazetesi bu konularla ilgili olarak: *"Türkiye hal şekli olarak TAKSİM'i benimsedi. 3000 Türk memur Makarios hükümetini artık tanımıyor. Türkler kendi kamu hizmetlerini kuruyor. Rumlar Ateşkes antlaşmasını baltalamaktadır. Türk evlerinin yakılmasından maksat; Türkleri dar bir çember içine almaktır"* başlık ve ara başlıklarını kullanmıştır[32]

[29] Halkın Sesi Gazetesi, "Dr. Küçük'ün Makarios'a kesin cevabı: Kıbrıs'taki her}'ürlcün kalbinde uyanan acı o kadar büyüktür ki, hadiselerden önceki duruma dönmek tamamen iınkansızdır" , 4 Ocak 1964.

[30] Halkın Sesi Gazetesi, "Mücahitler Llmasol'da bir kahramanlık destanı verdi. Bir.karış gerileme yok. Mücahitlerin Yorgacis'in ültümatomuna kesin cevabı. Lefkoşa'ya selam. götürün· denize kadar dayanacağız. Silah verme yok teslim olma yok. Türkiye Delegesi Güvenlik Konseyine müracaat etti". 14 Şubat 1964.

[31] Bozkurt Gazetesi, "Canlarını vererek Türk Cemaatının, canını, malını ve şerefini koruyanlara ihanet etmeyeceğiz. Ancak Türkleri yeniden Rumların merhametine tert etmeyecek hal şekli kabul edilebilecektir" , 8 Ocak 1964.

[32] Bozkurt Gazetesi, "Türkiye hal şekli olarak TAKSİMİ benimsedi", 8 Ocak 1964.

9 Ocak 1964 tarihli "Bozkurt" gazetesi ise gelişmeleri , *"İnönü, Kıbrıs Türk Heyeti ile üç saat süren bir görüşme yaptı. Rum çapulcular, Türk evlerini yağmaya devam ediyor"* başlığı ile verdi"[33].

Kıbrıs 'Sorunundaki çalkantılı dönemin yılına gelindiğinde halen devam ettiğini görmekteyiz. Örneğin, 1967 yılında yaşanan gelişmelerle ilgili olarak 5 Ocak 1967 tarihli "Halkın Sesi" gazetesinde *"TC Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil 'Namüsait gelişmelere her zaman mani olacağız 'dedi"* [34] şeklinde bir habere rastlıyoruz.

5 Ocak 1967 tarihli "Eleftheria" (Özgürlük) adlı gazetede de *"Makarios dün yaptığı konuşmasında: 'Eğer Türkiye müdahale etmeye kalkışırsa karşısında mücadele ve fedakarlık sembölü olan Yunan bayrağını bulacaktır' dedi"* [35] şeklinde bir habere rastlıyoruz.

Aynı haber aynı tarihli (5 x.Qçalc J967) "Bozkurt" g£L:z:efysinde de *''Çağlayangil, 'Kıbrıs 'taki Namüsait Q.elişmelere Daima Mani Olmaya Kararlıyız' dedi"* başlığı ile verilmek,tedir[36].

Olayların tek sorumlusu olmasına rağmen Türkiye'nin Zürih - Londra andlaşmalarından doğan GARANTÖRLÜK hakkını ortaya koymasıyla, Kıbrıslı Rumların bir anda Kıbrıs üzerindeki ENOSİSÇİ emellerini bir bırakıp sertleşmeye çalışırken diğer yandan kendilerini acındırmak için, BM gibi uluslararası kuruluşlardan da yardım istemeyi ihmal etmediklerini görmekteyiz

10 Ocak 1967 tarihli. Qµllyy J(ıbrıs Rum Yönetimi yayın organı "Eleft.heria" gazetesinde bu konu.jJy ilgili. haber ; *"Ankara'nın tehd,.itlçrl]ça,rşısında*

---

[33] Bozkurt Gazetesi, "İnönü , Kıbrıs Türk Heyeti ile üç saat süren bir görüşme yaptı" , 9 Ocak 1964.
[34] Halkın Sesi Gazetesi, "TC Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayarıgil "Namüsait gelişmelere her zaman mani olacağız", 5 Ocak 1967.
[35] Elefteria Gazetesi, "Makarios dün yaptığı konuşmasında: 'Eğer Türkiye müdahale etmeye kalkışırsa karşısında mücadele ve fedakarlık sembölü olan Yunan bayrağını bulacaktır' dedi" , 5 Ocak 1967.
[36] Bozkurt Gazetesi, "Çağlayangil, 'Kıbrıs'taki Namüsait Gelişmelere Daima Mani Olmaya Kararlıyrz' dedi", 5 Ocak 1967.

Kıbrıs Güvenlik Konseyi nezdinde girişimde bulundu" başlığı ile manşetten ven'1mıştır[37].

Pek tabii ki bu durumda Rumlar için hem suçlu hem de güçlü atasözünü ifade etmek en doğru ifade olur.

10 Ocak 1967 tarihli "Bozkurt" gazetesi gelişmeleri *"Yunanistan ikili görüşmelerin devamını· istiyor"*[38] ifadesi ile manşetten verdi.

Sunulan belgelerden de anlaşılacağı gibi Kıbrıs Rum halkının Türkler karşısında Yunanistan'ın bağımsızlığını kazanması, Osmanlı Türklerinin her zayıf döneminde İmparatorluk coğrafyasından bir parça koparım, 1923 Lozan andlaşması ile sınırlarını Trakya Meriç nehrine kadar uzatmayı başarmış olmasından ötürü tahrif edilmiş tarih kitaplarından öğrendikleri hayali d[illegible] her fırsatta tatbik etme alanına sokmalarında elbette medyanın önemi çok büyüktür. Güçlü Türkiye karşısında.bic gün bunun faturası ödenir kompleksine kendini kaptıran Rum ve Yunanlılar, FIRSAT olarak bildikleri, il963 - .64 - 67 ve 74 <gibi dönemlerde olduğu gibi saldırgan ve acımasız olabilmektedir. Bu bakımdan yanlış yapılan hesaplar sonucu Kıbrıs tarihindeki tahrifatın faturasını 20 Temmuz 1974'e yüklemektedirler. Rumların bu kompleksi 20 .'J?emmuz Harekatı ile bir kez daha artmakta ve özellikle medya camiası içerisindeki DUYGUSALLIK her zaman yüzünü gösterebilmektedir.

Nitekim Kıbrıslı Rumlar 15 Temmuz Darbesini "Yunan Cuntasının bir saldırısı" olarak gösterme gayreti içerisinde olsalarda , günümüzde halen "Cumhurbaşkanı" sıfatı ile. bu makamdaz bulunan Glafkos Kliridis'in-I Nisan 1955 tarihinde Kıbns'ı Yunanistan'a. İLHAK ıçın kurulan EOKA tedhiş örgütünün kurucu ve destekçilerinden olquğunu unutmamak gerek.

---

[37] Eleftlıeria Gazetesi, "Ankara'nın tehditleri karşısında Kıbrıs, Güvenlik Konseyi nezdinde girişimde bulundu" , 10 Ocak 1967.

[38] Bozkurt Gazetesi, "Yunanistan ikili görüşmelerin devamını istiyor" , 10 Ocak 1967.

IIL GÜNÜMÜZDE KIBRIS TÜRK VE KIBRIS RUM BASINLARINDA \'ÖTEKİ" TOPLUM İMAJI

Türkiye ve Yunanistan basınlarında olduğu gibi Kıbrıs'taki Türk ve Rum basınlarında da deprem öncesi ve deprem sonrası ayırımını yapmaya· kalkarsak özellikle Rum basınında pek bir değişiklik olmadığını hatta Yunanistan'ın yakınlaşma siyasetine karşı çok sert bir tavır takınıldığını görürüz.

1. KUZEY KIBRIS TÜRK **CUMHURİYETİ BASININDA** RUM İMAJI

1.1. 1999 YILINDA **DEPREMLERLE BAŞLAYAN TÜRK** -YUNAN YAKINLAŞMASI ÖNCESİ **KKTC BASININDA RUM İMAJI**

KKTC basınında Rum· imajını incelemek için 1999 yılında Depremlerle başlayan Türk -Yunan•. yakınlaşmasi öncesi ve sonrası yaşanan birer olay alıp her iki basında bu olaylarm yahsttıhş şeklinin ele alınmasının uygun olacağı kanaatindeyim.

Örneğin depremlerden önce yaşanan PKK Lideri Abdullah Öcalan'm İtalya'da tutuklanması ile ilgili olay Türk basınında şu şekilde yansıtılmıştır:

08.11:199S tarihli "Kıbrıs" gazetesi konu ile ilgili haberini *"CANİ APO YAKALANDI"* başlığı ile verdi. Haberde özetle Apo'nun yakalanma süreci ve Türkiye hükümetinin Apo'nun iade edilmesi için başlattığı sürece yer verilmiş[39]. Tahrikkar herhangi bir nokta yer alınıyor

Aynı tarihli "Yenidüzen" gazetesi ise konu ile ilgili haberini *"Türkiye 'de gündem değişti ÖCALAN İTALYA 'DA YAKALANDI"* başlığı ile verdi[40]. Yine tahrikkar hiçbir nokta yok.

"Birlik" gazetesi ise konu ile ilgili haberi "30 bin insanın katili APO İtalya'da yakalandı" başlığı ile verdi[41].

[39] Kıbrıs Gazetesi, "Cani Apo Yakalandı", 8 Kasım 1998.
[40] Yenidüzen Gazetesi, "Türkiye'de Gündem değişti: ÖCALAN İTALYA'DA YAKALANDI", 8 Kasım 1998.
[41] Birlik Gazetesi, "30 Bin kişinin katili Apo İtalya'da Yakalandı", 8 Kasım 1998.

Bu haberlerden de anlaşılacağı gibi olaylar olduğu gibi yansıtılmış ve Ôcalana Rumlar tarafından verilen desteğe rağmen olaylar Rumlar aleyhine olabilecek şekilde istismar edilmemiştir.

1.2. TÜRK - YUNAN YAI(INLAŞMASI BQ:N.RA.SI KKTC BASININDA RUM İMAJI

Her iki üll(ede(Türl(iye ve Yunanistan) yaşanan depremlerin ardından Türk - Yunan ilişkilerinde. yaşanmaya başlanan yakınlaşma sonrası Türk basınındaki hoşgörünün..biraz daha arttığını görebilmekteyiz. Deprem sonrası Kıbrıs Sorununa bir çözüm bulunması amacıyla gerçekleştirilen Dolaylı görüşmelerin KKTC basınında yansıtılış şekli şöyle:

31 .Ocak 2000 tarihli "KIBRIS" gazetesinin konu ile ilgili haberi şöyle: *"2. TUR DOLAYLI GÖRÜŞMELER BAŞLIYOR"*[42]. Haber her kesimden insanın rahatça anlayabileceği bir dilde. ya:z:ıl111ış fakat Ru111 baspıında olduğu gibi herhangi bir kışkırtmacaya rastlanmıyor.

0I.O 1.2000 tarihli "KIBRIS" gazetesinde ise Cenevre görüşmeleri ile ilgili *"ÇÖZÜM YOLU GERÇEKÇJ.LİK"* .b.cışlığına. rastlıyoruz[43]. Haber yine yalın bir dille. yatt,lı11ış. 13u ya:z:ıda is.e\ I<)ppslJ .'fiirkJerin kendilerine olan güvenlerinin yüksel((}tfl1tJın~sıi9ıil 'f~[l<iye?ıipIyKTC'nin yanında .ol111asının sürekli olarak tekrarlcıı;ıdığınygqı:iiypru.z.

Buradaki haberlerden de gqçüleceği.iizere Rumlara karşı hiçbir kışkırtıcılık ve düşmanca tavıra rastJaı;µ111y9r.

[42] Kıbrıs Gazetesi, "2. Tur Dolaylı Görüşmeler Başlıyor", 31 Ocak 2000.
[43] Kıbrıs Gazetesi, "Çözüm Yolu Gerçekçilik", 0I.O 1.2000.

2. GÜNEY KIBRIS RUM YÖNETİMİ BASININDA TÜRK İMAJI

Türk ve dolayısıyla KKTC medyasında varolan hoşgörünün aksine Rum basınında bu hoşgörüye pek rastlanılamamaktadır. Yabancı güçlerin, özellikle ABD, İngiltere ve Avrupa'nın iki toplumun yeniden yakınlaşması yönündeki çabalarına rağmen Rum basını Türklere karşı duyduğu nefret ve kini her fırsatta halkına aşılamaktadır.

2.1. 1999 YILINDA DEPREMLE BAŞLAYAN TÜRK - YUNAN YAKINLAŞMASI ÖNCESİ GÜNEY KIBRIS RUM YÖNETİMİ BASININDA TÜRK İMAJI

İki ülke arasındaki yakınlaşmadan önce yaşanan Abdullah Öcalan'la ilgili olayın Türk basınındaki yansımasına değinilmiştir. Aynı olayın Rum basınındaki yansıması ise şöyle:

9 Kasım 1998 tarihli "I-IARA.\TGİ" gazetesi· PKK Liderinin tutuklanışı ile ilgili haberi : *"ÖCALAN İTALYA 'DA Sİ17/J.Sİ SIGINMA İSTEDl"* başlığı ile verdi[44]. "HARAVGİ" gazetesinin haberi özetle şöyle; *"Türk yetkililerin iadesini istediği PKK Lideri Abdullah Öcalan'ın İtalyan makamlar tarafından tutuklanması dünyanın her yerinde tepkilere neden oldu. Kürt ayaklanması Lideri, Perşembe akşamı Roma "Fiumiçino" Havaalanında tutuklandı ve Kurdistan İşçi Partisi (PKK)'nin açıklamasına göre; Öcalan 'İtalyan Hükümetinin bilgisi dahilinde' Roma'da bulunuyor ve siyasi sığınma istedi".*

Haberin devamı· ise şöyle , *"Sahte Devletin kınanması etkinliklerinde konuşan AKEL Genel Sekreteri, Kürrltder'e değindi ve O'nu Kürthalkının özgürlük mücadelecisi olarak niteled.i.>1-Jristofias ayrıca Öcalan'a sığınma verilmesini de istedi".*

"HARAVGİ" gazetesi aynca Yunanlı Milletvekili K. Manduvas'ın *"Öcalan'a siyasi sığınma verilmesi yolundaki Yunan Meclisi mesajını gôturmek için dün İtalya'ya gittiğini* yazıyor. Burada da görüleceği üzere Rum basını yine KKTC için "Sahte Devlet" gibi ifadeler kullanıyor.

[44] Haravgi Gazetesi, {'Öcalan İtalya'da Siyasi Sığınma İstedi", 9 Kasım 1998.

15.11.1998 tarihli Güney Kıbrıs Rum Yönetimi yayın organı "MAHİ" gazetesi, konu ile ilgili haberini ; *"Lefkoşa'daki JCürtler açlık grevinde"* başlığı ile veriyor[45]. Haber özetle şöyle: "Onlarca/ Kürt, Liderlerinin İtalya'da tutuklanmasını protesto etmek için dün 'Kürdistari'm ulusal lideri Abdullah Öcalana özgürlük', 'Eller Öcalan'ın üzerindeıı.Çekilsin' ve 'Türkler Kıbrıs'tan dışarıya' sloganları ile açlık grevi yaptılar. lJ"2:erlerine 'açlık "grevi' yazılı önlükler giyerek ve >ellerföde Kürt, Yuna.ıı ve Kıbrıs bayrakları ile dün sabahın erken saatleriadeii; itibaren, Kürt şaı'kılaı-ı spy ley erek ve dans ederek, Özgürlük Meydan111da toplandılar ve liderJerfıiıtı{özglir bırakılması isteklerini dile getirdiler".

2.2. TÜRK - YUNAN YAKINLAŞMASI SONRASI GÜNEY KIBRIS RUM YÖNETİMİ BASININDA TÜRK İMAJI

Türkiye ve Yt.ınanistan·· arasında bc1.şla.yan>/yakmlaşınanın ardından Rum basınındaki Türk imajında hiçbir değişiklik olmamıştır. Hatta daha saldırgan bir tutum içerisine girildiği ve Yıınanistan 'a karşı da tepkiler oluştuğu söylenebilir. Yakınlaşmanın ardından gerçekleştirilen Dolaylı Kıbrıs Görüşmelerinin Rum basınındaki yansıması şöyle:

Güney Kıbrıs görüşmelerine büyük önem vermiş ve kadar okuyucularına iletmiştir. Tabi ki tüm ve Yunanistan arasında "Deprem Diplomasileri" ve esen dostluk rüzgarları karşısında da "Türk Düşmanlığı'.' esası üzerine yaratılan Milli İdeolojinin de kaybedilmemesi için "vatanı1111z1 satmayız", "Kıbrıs'ta tek devlet vardır" şeklindeki makalelerle de halk üzerinde bu ideolojiyi yaşatmak için gayret sarf etmiştir.

26.01.2000 tarihli "MAHİ" gazetesinin bu doğrultuda yayınladığı makalesi ; *"TEK BİR ÇÖZÜM ŞEKLİ VARDIR"* başlığını taşıyor ve makalede özetle : "Hükümetin ve siyasi dünyanın; Kıbrıs'ın kurtuluşu için vermekte

[45] Mahi Gazetesi, "Lefkoşa'daki Kürtler Açlık Grevinde", 15 Kasım 1998.

olduğu mücadelenin halkın bütünlüğü ve birlik içinde yaşaması gerektiği, Kıbrıs'ta tek devlet olduğu ve Kıbrıs Ellenizmin yaşatılması ve yok olmaması için vatanın satılmaması gerektiği" anlatılıyor[46]. Buradan da anlaşılacağı üzere gazete, oldukça. basit fakat etkili okuyucuları üzerindeki milli duygulan yükseltmeyi amaçlıyor:

0 1.02.2000 tarihli "FİLELEFTHEROS" gcız;c;tc;sinin konu ile ilgili habef başlıkları şöyle: "CENEVRE'DE TANINMA IÇONUSU DA MASADA - DENKTAŞ BAŞKA SORUNLAR DA ORTA.Ji-\..IZOYDU
*GENEL SEKRETER HİÇBİRŞEYİ DIŞAR.IE>Aif3TR.i-\KMADI

* GENEL SEKRETER TEPKİLERDEN KAÇINMAK İÇİN EŞİT MESAFELERİ KORUYOR
*İŞGAL LİDERİ. YİNE . Buradan da anlaşılacağı üzere Kıbrıs Türk yere vurularak Rumların milli duyguları

Aslına bakılacak olursa haber ister ister Yunanca ister Türkçe yansıtılıyor olsun önemli olan amacının ne olduğudur. Buradan da anlaşılacağı üzere basının barışa ve savaşa katkıstqldukça büyüktür.

Bizim temennimiz basının g.qğru a.gı.aç çerçevesinde, insanlık hizmetinde, dünya barışı, insanların yaşatılması çerçevesi içerisinde kullanılmasıdır.

ABD'de meydana gelen 1L Eylül tarihli terör hareketi ile birlikte kendi ulusal menfaatleri olarak tanımlanan kendi emperyalist düşünceleri uğruna masum insanlarıı1\ canına kıyan kasıtlı terör hareketlerine başta Yunanistan olıuak üzerine destek veren diğer devletler, bu konuyu yeniden gözden geçirmek zorunda kalmışlardır.

Nitekim bu tarihten itibaren yeni bir boyut kazanan dengelerin oIuşuınu Kıbrıs'a da yansımış, bugüne kadar tek· taraflı ve haksız olarak Rum tarafına destek veren Birleşmiş Milletler ve Avrupa ülkeleri Kıbrıs meselesini

[46] Mahi Gazetesi, "Tek Bir Çözüm Şekli Vardır", 26.01.2000.
[47] Fileleftlıeros Gazetesi, "Cenevrede Tanınma Konusu Masada", 0 1.02.2000.

çözüme götürecek yolun Kıbrıs Türklerininde bu adada eşit haklara sahip olduklarını idrak etmeye başlamışlar ve hiç beklenmedik biçimde GKRY Başkanını KKTC Cumhurbaşkanı çizgisine çekerek 4 Aralık 2001 günü iki lideri mesele çözümleninceye kadar yüzyüze müzakerelerin devam edeceği bir dönemin başlatılmasına ikna etmişlerdir.

SONUÇ

Yapılan bu incelemeden de anlaşılacağı. gibi Kıbrıs'ta yayın hayatını sürdüren Kıbrıs Türk ve Rum Medyası, bif baknha kendi anavatanlarının yayınlarından da etkilenerek, bazı küçük istisnai yayınlar hariç, tamamen bir saldırı ve savunma haline dönüşmüş bir medyalar arası savaş arenası konumundadırlar.

Tarihi gerçekleri görmezlikten gelerek Kıbrıs'ın tamamının kendilerine ait olduğu duygusaUığından kurtulamayan Kıbrıs Rum medyasının karşısındaki Kıbrıs Türk medyası kendisini zorunlu savunma ve gerçekleri bütün çıplaklığı ile ortaya koyma gayreti içerisindedir.

Elbette ki, Rum basınında olduğu gibi Türk basınında da "Ulusal Çıkarlar" korunmakla birlikte, bu Rum basınında olduğu gibi tarihin çarpıtılması ve saldırgan bir şekilde değil, kendi varlık ve çıkarlarını koruyan bir tutum içerisindedir.

\ Gerçeklerin doğru yansıtılması bakımından "Basın Özgürlüğü" elbette bütün dünyanın özlemini duyduğu bir olgudur. Ancak bu, Mustafa Kemal Atatürk'ün 1923 yılında dile getirdiği; *"Tarih yazmak, yapmak kadar mühimdir. Eğer yazan yapana sadık kalmazsa şaşırtıcı bir<111ahiyet alır"* sözünün dışına taşarsa elbette üzücü olur.

Işte, kamuoyu oluşturulmasında fevkalade önemli bir etken olan medyanın doğru veya yanlış kullanımı, dünyaıim benimsediği yayıncılık özgürlüğüne uyulması ve bu kurallara saygı duyulması ile mümkündür.

Kıbrıs Rum medyasının tarihi süreç içerisinde, bir türlü kendisini kurtaramadığı; ulus, millet, devlet olmanın yalan ve yanlışlar üzerine kurulamayacağı gerçeğinin mutlaka duyurulması gerekir.

Yapıian bu çalışma, bu· düşünceler üzerine kurulu bir esas üzerine hazırlanmış ve Türk ve Rum basınları incelenirken sadece 11led)'anı11 icraatları değil, medya mensuplarını bu icraata sürükleyen sebebler de araştırılınıştır.

Yapılan bu araştırmada Kıbrıs Rum medyasının, Kıbrıs Türklerinin, 1958'den 1974'e kadar Kıbrıslı Rumlar tarafından maruz bırakıldıkları insanlık

dışı hareketleri görmezlikten gelerek kendi çıkarları doğrultusunda olay lan yansıtma gayreti içerisinde oldukları görülmüştür.

Basın ve :yayıncılık ahlaklarına hiçbir şekilde sığmayan Rum medyasının bu üslubunu gözler önüne sermek bakımından bu meselenin derinlemesine ve uzun bir zaman dilimi ayırarak geniş bir şekilde ele alınması bizlere bazı gerçekleri yansıtma fırsatı vermiştir.

Kıbrıs Adasıiiın'nın hiçbir dönemde Yunan idaresine girmemiş olmasına rağmen Kıbrıs R,µın.larıii111><bugün bu adanın bir Heler adası olduğu gibi bir iddia ve ısrarla karşlı1nza.>Çıkması elbette hazmedilemez.

Bununla birlikte, 307 yıl Osmanlı Türk idaresinde kalan Kıbrıs Rumlarının dil ve din eğitimlerine sadece bu dönemde özgürce kavuşmuş oldukları tarihi bir gerçektir. Bunun en bariz örneği. Kıbrıs Katolik döneminden önce (1571 öncesi) bir tek Ortodoks kilisesinin varlığına rastlanılmamasıdır. Kıbrıs'taki tüm Ortodoks kiliselerinin inşası 1600'lü yıllarda başlayıp İngiliz döneminin başladığı 1878'e kadar devam etmiştir (bunlara kutsal sayılan Saint Andreas ve Saint Barnabas Kilisesi de dahildir). Fakat bu tarihi gerçeğe rağmen Rum Yunan medyası bugün Osmanlı döneminde dini özgürlüklerinin olmamasından söz ederler.

Tarihin çarpıtıldığı bir medya topluluğu ile karşı karşıya olan Kıbrıs Türk medya rnensuplarının, ülke siyaseti konusunda daha hassas davranmaları elbette kaçınılı1azçlır.

Yakın bir geç111işt&;iTl Eylııl 2001 tarihinde\N ew York 'taki İkiz Kuleler ve 'Pentagon' a yapılan .t~rörist(saldın sonııcu meydana gelen hasarın sırf Amerikan halkının morali bozulmasın diye 9ldukça yüzeysel verilmesi ve ölü sayısının da tam olarak hala-: açıklaı1naınış<olması ABD açısından bir "lJ}üsal görev" sayılmıştır.

Ancak üzerindepek çok devletin··çıkarı olan Kıbrıs'ta, özellikle Kıbrıs Türk medyasına ne denli ciddi ve zor görevler·düştüğü unutulmamalıdır.

Ayrıca üzerinde "tam egemenlik" iddia eden ve tarihi süreç içerisinde yaygaracılığı ile ünlü, aşırı bencil ve duygusal Rum medyası karşısında Kıbrıs Türk medyasına düşen görev bilincinin de son derece hassas olması gerektiğini unutmamak gerekir.

KAYNAKÇA

TÜRKÇE KİTAPLAR

- Altay, H.Ş. Kıbrıs Türk Basın Kayıal<.ları, Lefkoşa , 1969.

+ Dedeçay , S.S. Kıbrıs Türk **Uygarlığı Araştırmaları** .Lefkoşa , Mayıs 1979, Sayı: 2.

+ Gazioğlu , A. , C. Kıbrıs **Tarihi , İngiliz Dönemi** (1878 - 1960), Kıbrıs Araştırma ve Yayın Merkezi (CYREP) Yayınları , Lefkoşa , 1997.

+ Kuntay, M. C. Nam.ık Kemal, Cilt 2, İstanbul , 1944.

+ Özer, Ö. Haber Söylemi: **Türk Yunan İlişkileri** , İletişim , 99/1 , Ankara: Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayını , Ankara, 1999.

+ N. Saygılı, "İletişim'e Giriş", Ders Notları, Yakın Doğu Üniversitesi, 2000-2001 Ders

+ Tavşanoğlu, L. 'J'jirk-.Yıınaμ Sorııμları: Al<.iU~rTartışıyor, Çağdaş Yayınları, İstanbul, 1998.

+ Turam, E. Medyanın Siyasi IIayata Etl;.:ileri,İrfan Yayıncılık, İstanbul, 1994.

+ Türkiye Cıınhuriy<::tL , Başbakanlık , Basın - Yayın Enformasyon Genel Müdürlüğü , Dış Basında Türkiye Bültenleri Arşivi.

+ Ünlü, C. Kıbrıs'ta Basın Qlayı (187Ş-1981), Ankara, 1981.

YABANCI ··KİTAPLAR

+ Browne , D. .R. Iıternational **Radio Broadcasting** , Praeger Publishers , New York, 1982;

+ Coser , L. **The Functions** of **Social** [illegible] , Saint Martins Press , New York,1985.

+ Curran.I. ·, Gurevit.ch, M. Mass **Media and Society** , Curran and Gurevitch Yayınlan, New York, 1991.

+ Gellner, E. **Natinalism and High Cultures**, Hutchinson J. ve Smith, A. D. ' Nationalism, Oxford University Press , Oxford , 1994.

+ Hunt,T.,Ruben,B.D. Mass **Communication**, Harper Collins College Yayınları, London, 1993.

+ Jakubowicz,A. **Racism , Ethnicity and the Media** , Allen&Unwin Yaymları, St. Leonards,

+ Kellner, D. Media Culture, Rqutlı.leclgeYay1nları,New York, 1995.

+ Lull, J. Media , Communication, Culture , Blackwell Yayınları , Oxford , 1995.

+ McQuail, D. Mass Communication Theory, Sage Yayınları.Londra, 1994.

+ Özgüneş, N. -Terzis,G. Media and-ıCenflict Resolution in Greek-Turkish Relations, What are Journalists For?, Conflicts and Peace Forum, 2000.

+ Peters, E. Torture, Oxford University Press, Oxford, 1985.

+ Taylor,P.,M. Global Communications , International Affairs and the Media since 1945, Routledge Yayınlan, New York, 1995.

+ Winseck, D. Gulf War ip the Global Village: CNN, Democracy and the Information Age, Oxford University Publication, Londra, 1992.

INTERNET (WEB)ADRESLERİ

+ Erciyes, C.. 'tMecl.ya Siyaset İlişkileriıJ.cle Et{|<,' Sorunlar ve Türk Basını", www.turkiyevesiyaset.com.

+ Kaya, R. "Türkiye'de 1980 Sonrası Medyanın Gelişimi ve İdeoloji Gereksinimi", Ders Notları, www.turkiyevesiyaset.com.

GAZETE

+ Aneksortitos Gazetesi, "Dün yine Lefkoşa ve Limasol'da yeni patlamalar oldtı.",5Nisan 1955.

+ Birlik Yakalandı", 8 Kasım 1998.

+ Bozkurt Gazetesi, "Belediyeletl<.rizi. Had Safhada" , 3 Ocak 1963.

+ Bozlmrt Gazetesi,·•• "D.r. Küçük;)Masum· Halka Vahşetle Hücum Eden Bir Hükümetle Teşriki Mesai Etme İmkan Dışıdır' dedi", 5 Ocak 1964.

+ Bozkurt Gazetesi, "Canlarını vererek Türk Cemaatının, canını, malını ve şerefini koruyanlara ihanet etmeyeceğiz. Ancak Türkleri yeniden Rumların merhametine tert etmeyecek hal şekli kabuljedilebilecektir" , 8 Ocak 1964.

+ Bozkurt Gazetesi, "Türkiye hal şekli olarak TAKSİMİ benimsedi", 8 Ocak 1964.

+ Bozkurt Gazetesi, "İnönü , Kıbrıs Türk Heyeti ile üç saat süren bir görüşme yaptı" , 9 Ocak 1964;

+ Bozkurt Gazetesi,>"Çağlayangil, 'Kıbrıs'tqki Namüsait Gelişmelere Daima Mani Olmaya Kararlıyız' dedi", 5 Ocak 19(?7.

+ Bozkurt Gazetesi, "Yunanistan ikili görüşmelerin devamını istiyor" , 10 Ocak 1967.

+ Eleftheria Gazetesi, "Hükümet konusundaki yasadışı davranışlarıw bertaraf , 4 Ocak 1963.

+ Eleftlıeria Gazetesi, "Kıbrıslı Türk Liderler Dr. Küçük ve Denktaş Ankara'ya gidiyorlar", 4 Ocak 1963.

+ Gazetesi, "Makarios dün 'Eğer Türkiye fedakarlık sembölü olan

+ Eleftheria Gazetesi, "Ankara'nın tehditleri karşısında Kıbrıs, Güvenlik Konseyi nezdinde girişimde bulundu", 10 Ocak 1967.

+ Filele.ftlı~ros Gazetesi, "Çenevre'.d.eTa111nınKonusu Masada", 01.02.2000.

+ Halkın Sesi Gazetesi, "Türk Belediye Kanunları Yürürlüğe Girdi. Hiçbir Tehdit Karşısında Gerilemeyeceğiz", 3 Ocak 1963.

+ Halkın Sesi Gazetesi, "Türkiye-Büyük Millet Meclisi dokuz Ocak'ta Kıbrıs konusunu ele alacak. Belediyelerin taksimi gibi konular icabında garanti andlaşmasının 4. Maddesinin tatbikini gerektirecek ağırlıktadır", 4 Ocak 1963.

+ Halkın Sesi Gazetesi, "İlhak yaygaracılarının tethiş hareketleri devam ediyor", 5 Nisan 1955.

+ Halkın Sesi Gazetesi, "Dr. Küçük'ün Makarios'a kesin cevabı: Kıbrıs'taki her Türkün kalbinde uyanansac: o kadar büyüktür ki, hadiselerden önceki duruma dönmek tamamen imkansızdır" , 4 Ocak 1964.

+ Halkın Sesi **Gazetesi**, "Mücahitler Limasol'da bir kahramanlık destanı verdi. Bir karış gerileme yok. Mücahitlerin Yorgacis'in ültümatomuna kesin cevabı. Lefkoşa'ya selam götürün denize kadar dayanacağız. Silah verme yok teslim olma yok. Türkiye p~l~gesi Güvenlik Konseyine müracaat etti". 14 Şubat 1964.

+ Halkın Sesi **Gazetesi**, "TC Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil "Namüsait gelişmelere her zaman mani olacağız" , 5 Ocak 1967.

Haravgi Gazetesi, "Öcalan İtalya'da Siyasi Sığınma İstedi", 9 Kasım 1998.

• **Kıbrıs** Gazetesi, "Cani Apo Yakalandı" , 8 Kasım 1998

+ Kıbrıs **Gazetesi**, "2. Tur Dolaylı Görüşmeler Başlıyor", 31 Ocak 2000.

+ Kıbrıs (;3:z:etesi,"Çözüm Yolu Gerçekçilik" , 01.01.2000.

+ Mahi Gazetesi, "Makarios dün yaptığı konuşmasında: Geri adım atabileceğimiz her· türlü yolun sonuna geldik" 4 Ocak 1963.

+ Mahi Gazetesi, "Tedhişciler Şimdi Kendi Aralarında Hesaplaşmaya Başladılar", 5 Ocak 1964.

+ Mahi Gazetesi, "İsyancı ve Tedhişçi Türklerin İç Hesaplaşması Devam Ediyor", 9 Ocak 1964.

+ Mahi Gazetesi, ""YENDİK. Gün doğarken genel saldırı. Tü ancılar, tedhişçiler bertaraf edildikr"/,)14 Şubat 1964.

+ Mahi Gazetçşi, "Güçlü iseııg;~}./qeal", 14 Şubat 1964.

+ Mahi Gazetesi, "Lefkoşa'daki Kürtler Açlık Grevinde", 15 Kasım

+ Mahi Bir Vardır", 26.01.2000.

+ Tanla, B. "Medya'da Güven", Cu

+ Yenidüzen İTALYA'DA YAKALANDI" , 1998.

DERGİ

+ Tılıç , D. "Spesifik Bir Ötekileşme Örneği", **Karizma Dergisi** , Temmuz – Eylül 2000.

• ılerin Yeni Efendileri: Medyalar", **Birikim Dergisi**, Sayı 25, Mayıs 1991.

ANSİKLOPEDİ

+ Meydan Larousse, 2. Cilt, Meydan Yayınevi, İstanbul.